Postimees

69. aastakäik.

Ilmub iga päew warahommikul.

„Nädala Postimees“ ilmub esmaspäewal warahommikul.

Toimetuse ja talituse aadress: „Postimees“, Tartu. — Kõnetraadid: talitusel nr. 80, toimetusel nr. 186 ja nr. 2-86. Telegrammi-aadr.: Postimees, Tartu.

Toimetuse kõnetunnid: Jaani nul. nr. 11/13, lehe toimetuses kirjapäewal kl. 10—12 e. l. ja 6—7 p. l. Peatoimetaja kõnet. 12—1.

Käsikirjad mitte-kirjasaatjate poolt arwatakse hinna alla, kui neile tasunõudmine peale on kirjutatud. Tarwitamata käsikirjad hoitakse ainult sellekohasel soowil alal.

„Postimees“ asub Jaani t. nr. 11/13 (omas majas) ülikooli wastu. „Postimehe“ raamatukauplus Suurturg 16, telefon 250. „Postimehe“ Tallinna kontor asub Kuninga t. nr. 6, II k., tel. 16-11.

Aadressi muutmise korral tuleb 25 m. maksa ja wana aadress üles anda. Saatmata-jäänud numbrid saadab lehe talitus ainult 14 päewa jooksul peale numbri ilmumist maksuta järele.

Üksik nummer 5 mrk.

„Postimehe“ tellimishind:

Kodumaale:	1 kuu peale	postiga 110 marka,	postita	95 marka.
	3 „ „ „	300 „	„	250 „
	6 „ „ „	550 „	„	500 „

Wäljamaale: 1 kuu peale 250 marka.

Esmaspäewane nädala-wäljaanne ühes „Südemetega“:

1 kuu peale postiga 25 mrk.	6 kuu peale postiga 150 mrk.
3 „ „ „ 75 „	1 aasta „ „ 250 „

„Nädala Postimehe“ üksik nr. ühes „Südemetega“ 7 marka.

Kuulutuste ühe weeru millimeeter kuulutuste küljel 5 marka, lehe eesotsas 10 marka, tekstis kuulutuse kirjaga 12 mk. ja tekstis tekstil kirjaga 15 mk. Eelmise päewa õhtul k. 5 ülesantud kuulutused ilmuwad järgmisel päewal.

Hinnata kaasanded: „Südemed“ ja „Postimehe“ seinakalender.

Hinnaliste lisade tellimishind:

„Lasteleht“ 30 mk. weerandaastas. „Terwis“ weerandaastas 75 mk.

Tellida wõib lehte igast päewast alates kuni iga kuu wiimase päewani.

Nr. 317. Pühapäewal, 22. (9.) nowembril 1925. TänaSt lehte on 8 leheküige. Nr. 317.

Kas on meil karta haritlaste üliproduktsiooni?

3. Muudatused haridusküigus.

On juba wana küsimus, mille kallal Läänе-Euroopa edenenud maades palju waieldud, kas on n. n. humanitaarne haridus, kusjuures palju waewa nähakse wana wäljasurnud Greeka ja Ladina keele õppimisega ja greeklaste ja roomlaste kultuuriliste ja poliitiliste olude tundmaõppimisega, tänapäew weel selle wäärtusega, mis sellel haridus. kefkajal oli. Wanade keelte poolehoidj. tahawad tõendada, et ei ole mingit õiget ja harmoonilist haridust wõimalik saada, ilma et wanu keeli, wana ajalugu, kirjandust, kunsti ja mõttet. põhjal. tundma õpitakse. Ladina keele grammatika on nii süstemaatiliselt läbi töötatud, kui ei ühegi alalise muutuse all seiswa elawa keele oma. Tema äraõppimine mõjuwat wäga hästi inimese waimuharimise arendamise peale. Wana Rooma õigust olla kõigil juristidel tarwis läbi töötada wõimalikult alguskeeles. Et keeleteadlastel, ajaloolastel ja teoloogidel wanade keelte ja kultuuri tundmine tarwilik, on enesest mõistetaw. Selle waatekoha wastu tuuakse õigusega ette, et uue aja hariduspoliitikat enam keskajalisest seisukohast juhtida ei wõi. Seks on ilm ja inimesed liiaks muutunud. Keskajal olid elawad keeled suurelt osalt teaduskeelteks liig wähe wälja arenenud. Ladina keel õpiti tol ajal, kus koolide õppek. mitukord wähem õppeaineid oli kui nüüd, keskkoolides ja üldkoolis nii põhjalikult ära, et mitmest rahwusest õpetatud mehed teda ka omawaheliseks kõnekeeleks tarwitasid, nii et ta teatawal wiisil ka seda osa etendas, mis nüüd esperantole tahetakse anda.

Nüüd on koolide õppematerjal reaalteaduste alal sedawõrd kuhjunud, et Ladina ja Greeka keele täielikku äraõppimist lihtsalt enam wõimalik ei ole. Keelte puudulik äraõppimine ei too haridussaamises kaugeltki enam seda kasu. mis temast saadi keskajal. See natukene neist keeltest, mis keskkoolides saadakse, on peale selle suures osas elukutsetes ilma tegeliku tähtsuseta ja unustatakse elus sedawõrd ära, et isegi praeguse aja harilikud teoloogid ja keeleteadlased wäikestki wanakeelelist kirjateksti dokumentidest weata ära lugeda ei suuda. Nii läheb siis inimestele suuremalt osalt kõik see waew, mis nad wanade keelte õppimise peale aastate kaupa kulutanud, kadunuks. Peale seda on kõik wanade klassikaliste rahwaste kirjatööd tänapäew suurtes uueaja elawates keeltes tõlgitult saada. Uus aeg peab kaotatud õppeaega ka majanduslikult üsna teisiti hindama, kui seda tehti wanasti. On elu tarwis palju tähtsamaid asju õppida, kui seda on wanad wäljasurnud keeled ja selle ilma kultuuriga ükskõikne tutwunemine.

Sellest seisukohast on uus eesti keskkool üsna õieti teinud, kui ta wana keelte asjus õpilastele kergitust on toonud.

Greeka keel on keskkoolide sunduslikk. õppeainete seast uute keelte kasuks, mis meie wäikerahwal paratamata omandada tulewad, üsna wälja tõrjut., Ladina keel minimumini wähendatud. Kuid asjata on ka kõigil gümnaasiumide õpilastel, wälja arwatud teoloogid, keeleteadlased jne., ennast Ladina keelega waewata. Tänapäew on wastuwaidlemata selge, et inimene haritud inimene wõib olla ka ilma wanade keelteõppimiseta. Nii palju kui wana klassika ilma hariduf. ja kultuur. kui meie praeguse kultuuri alusest haritud inimesel hädapärast tarwis teada, omandab ta enesele ajaloo tundides Ja et ladina keele õppimine noore inimese haridusküigu asjata pikemaks ja kallimaks teeb, siis on aru saada, et meil iga aastaga hariduse otsimine lühemal ja odawamal teel suuremaks läheb ja praeguste keskkoolide hindamine sellepärast neid ikka rohkem arwustama sunnib ja nende waldawat mõju üldises hariduskäigus wähendab. Keskkoolide arw on meil tingimata ebamääraselt suur ja ka aineliselt ülejõu käiw.

Juba hakatakse ikka suuremat rõhku panema lühemakursustega kutsekoolide peale, mis inimesi wähema aja- ja rahakuluga ette walmistawad tegelikku ellu. Kahtlemata tuleb meil lähem. tulewikus tubli osa praeguseid keskkoole sulgeda wõi kutsekoolideks ümber organiseerida. See ei sünni nii ruttu. Kõige pealt juba sellepärast, et meil tarwilik. õppejõud suurema arwu eriliste kutsekoolide jaoks puuduwad. Seda puudust peab haridusministeerium rohkem kui ta praegu juba seda teeb, kutsekoolide õpetajate ettewalmistamisega kahandama.

Eriti suurt osa on meie uuemas hariduskäigus kutsutud etendama rahwaülikoolid põhjamaade, Daani, Rootsi ja Norra eeskujul. Need koolid on just sellepärast Daanis nii suurt mõju awaldanud selle wäikse rahwa waimlise ja majanduslise edenemise peale, et nad üldhariduse heaks enam ära suudawad teha, kui harilik alamajärgu kutsekool. Rahwaülikoolide kursus on harilikult kahe aastane. Esimesel aastal täiendatakse, ühtlustakse ja tehtakse wõimalikult ümmarguseks üldise rahwakooli õppematerjal, teisel talwel haruneb rahwaülikooli õpetus kutseharudesse, kus meil iseäranis domineeriwat osa peab etendama põllumajandusline eriharidus. Rahwaülikoole tuleb iseäranis asutada maale, et neid paljudele odawalt kättesaadawaks teha. Sarnase rahwaülikooliga on juba Wirumaal alguse tehtud, linnades on neil meil juba pikem minewik seljataga, ehk nende eeskawad ja õppejõud ka sealgi weel tarwiliselt korraldatud ei ole.

Eesti rahwaerakonna Tartumaa wiimasel konwerentsil juhiti ka tähelpanu selle peale, et meie kõrgemates, kuueklassilistes algkoolides maal põllumajanduslised klassid wiimasel aastal tuleks suurde asutada. Ka see liikumine on juba käimas ja kus need klassid asutatud, on nad häid tagajärgi annud. Siin on aga jällegi peaküsimus õppejõududes, sest paljas eriklassi nimi ei aita.

Kokkuwõttes näeme siis ära, kuhu poole meie hariduskorraldamine peab liikuma hakkama: hariduskäik tuleb lühemaks, odawamaks, tegelikule elunõudmistele wastawamaks teha, et haritud jõud kodumaal tööd ja teenistust leiaksid ja mitte ei oleks sunnitud wõõrsile rändama. Selle läbi tõuseks meie majanduline jõukus, tõuseks rahwa üldine haridusline tasapind, tööröom ja töötiljakus.

Muidugi peaksid osa keskkoole oma praeguses üldkujus jääma, sest ka humanitaar haridust ja ettewalmistust ülikoolile on teatawal määral ikkagi tarwis. Nende wähendamisega oleks ülejäädawatel õppejõudude parem wäljawalik wõimalik, sest praegu kurdetakse õigusega heade õpetajate puudust üle, mille tagajärjel meie keskkoolide arwule nende tublidus igal pool ei wasta.

A. J.

JDEAL.

Homme — 23. nowembril ja edasi.

Terwes ilmas kõige soojemat pooleholdu wõitnud film!

Rahuldab publikumi täiesti — ka kõige nõudlikumat.

(Kõrgusest naeruwääriliseni on üks samm). Draama 7 waatuses Feliz Salteni romaani

Komödiandid

järele. Weetlewilusa **Lia de Putti** kõige kordalõinum esinemine. Ta on suutnud selles filmis oma wõimeid täiuseni arendada. Hiilgawalt toredad wiimaseaja tualetid passiwad tema wõluwaile kehawormidele suurepäraselt. Peale tema esineb kuulus O. GARIN.

Lisaks ülilõbus ning peen **naljapilt.**

Täna — esietendusel wiimast päewa põnewaim juhtumiste film

Kõrbe joowastus. Draama hommikumaa elust 8 o. Peaos. Ellen Kürti, H. Vallentiin, Dary Holm.

Täna **rahwaetendusel** unustamata film, sügawmõtteline eludraama 7 o.: **GILJOTIIN.**

Peaosas Marcella Albani. Kassa awatud kella 1/2 10—12.

Kes **odawasti** riidekaupa osta soowib, ärgu jätku

M. Wallas'e riidekaupluses

Kaubahoowis nr. 3

käimata, sest seal on odawad hinnad ja ilus walik kõiksugu riidekaupadest.

Walitsusliikme wastutusele wõtmise kord.

Kohtuminister wastawa eelnõuga esinenud.

Kohtuminister on esitanud kohtupidamise seaduseelnõu walitsuse liigete ametalaliste süütegude asjus ümbertöötatud kujul. Eelnõu näeb ette, et kaebused ja teadaanded walitsusliigete ametalaliste süütegude kohta antakse riigikogu juurdluskomisjoni. Wiimane seisab koos wähemalat 7. liikmest, keda walib riigikogu oma kestwuse aja peale oma liigete hulgast. Komisjoni liigetest peawad wähemalt kolm olema juriidilise haridusega isikud. Juurdluskomisjon toimetab tarbekorral juurdlust ning asja selgitamiseks on temal õigus riigi-, omawalitsuse ja eraasutustelt ning ametnikkudelt ja eraisikutelt tarwilikke teateid nõuda, tunnistajaid ja eksperte üle kuulata. Süüteo tundemärkide leidmisel peab komisjon kaebealuselt seletust küsima. Kui juurdluskomisjon saadud andmetest süüteo tundemärke, wõi küllaldaselt süütegu tõendatud ei leia, siis lõpetab ta asja ja teatab sellest riigikogu juhatusele. Süüteo tundemärkide ja süüteo tõenduste leidmisel esitab komisjon juurdluse ühes oma arwamisega riigikogule otsustamiseks. Juurdluskomisjoni poolt süüteo tundemärkide puudumisel lõpetatud asi antakse riigikogule otsustamiseks, kui wähemalt 25 riigikoguliiget seda nõuawad ühe kuu jooksul pärast asja lõpetamist komisjoni poolt. Riigikogu otsustab komisjoni poolt esitatud materjali põhjal, kas kaebealuse walitsusliikme kohta eeluurimist alustada täpselt ära tähendatud süüteos ,wõi asi lõpetada. Otsustab riigikogu eeluurimist alustada, siis saadab ta asjatoimetuse riigikohtule eeluurimise korraldamiseks ja walib ühtlasi, kas oma liigete hulgast, wõi wäljaspoolt süüdistaja ja selle asetäitja, kes peawad wastama riigikohtu seaduse § 2 esimesele lõikele.

Eeluurimist toimetab 3-liikmeline eeluurimise komisjon, kelle walib riigikohtu üldkoosolek oma liigete hulgast kohe peale toimetuse saamist riigikogult. Oma otsused teeb komisjon häältecnamusega. Lõpulewiidud eeluurimise toimetuse saadab süüdistaja ühes oma arwamisega riigikogule otsustamiseks, kas süüdistatawat kohtu alla anda wõi asi lõpetada. Kui riigikogu otsustab süüdistatawat kohtu alla anda, siis seab süüdistuse kokku süüdistaja ja esitab selle ühes asjatoimetusega riigikohtule. Kui walitud süüdistaja nõus pole kohtu alla andmise otsuse täitmiseks süüdistusakti kokku seadma ja süüdistajana kohtus esineda ei taha, wõi selleks takistatud on, siis teeb seda tema asetäitja. On aga sa wiimane sarnases seisukorras, siis walib riigikogu uue süüdistaja ja tema asetäitja. Walitsusliigete ametalalised süüteod alluwad 1. ja wiimases kohtuastmes riigikohtu üldkoosolekule, kus juures eeluurimisest osa wõtnud riigikohtunikud ei wõta osa kohtulikust asja arutamisest ja otsustamisest. Asja eeluurimisel ja kohtulikul arutamisel tuleb wastawalt käsitada kriminaalkohtupidamise eeskuju.

Päewaundised.

Lisaeelarwe nr. 2.

Riigikogu rahaasjanduse komisjon on läbi waadanud ja riigikogule esitanud riigi 1925. a. lisaeelarwe nr. 2, mälega määratakse uusi kulusid kogusummas 209.606.300 mrk. Ühtlasi on komisjon riigikogule wastu wõtmiseks esitanud soowiawalduse, et walitsus kaalumisele wõtaks elujõulise wäike- ja keskettõstuse töõde jatkamiseks odawa laenu wõimaldamise küsimuse.

Lisaeelarwes on kulusid: kohtumini. — 20.369.800 mrk., kus juures sellest summast kohtutele läheb 14.562.500 mrk, sõjamin. üle 22 milj., põllutöömin. üle 60 milj., rahamin. erakorralised kulud 40 milj., operatsiooni fondidena asuniikude ehitusluenu fondiks ligi 56 miljonit laenu ühistegelisele linatöõstusele 20 miljonit.

Umbkeelsed ametnikud.

Walitsus otsustas kustutada kaitsewäe ametnikkude nimekirjast, kui riigikeelt mitteoskaja ja lugeda reameheks sõjawäe ametniku Ivan Bachwalowi. Ka mitmel pool mujal tuleb ette umbkeelseid riigiametnikke, kes aga rahulikult kohal wõiwad püsida. Kas poleks tarwis ka teiste ametkondade peale Eesti keele oskamise nõudmist laiendada.

Sonda-Muftwee raudtee ehitamine lõpule jõudmas.

Nimetatud kitsarööpalise raudtee ehitamine jõuab nende päewade sees lõpule. Praegu on weel lõpetamata umbes 1½ km pikkune osa muldkehast.

Tee ehitus wiibis sellepärast, et Awinurme ümbruse elanikud ei annud oma maast liiwa; selleks tuli maa-ala seadusandlisel teel wõõrandada.

Praegu liigub Sonda-Awinurme liinil päewas üks paar ronge. Awinurmest Muftweesse on 15 kilomeetrit maad.

Raudteewalitsuse liikumiseosakonna poolt töötatakse wälja rongide liikumise määrused, kuna siin liikumine esialgu peab sündima erimääruste järele.

Eesti-Läti-Wene raudteekonwerents Moskwas.

Tähendatud konwerentsile saadeti Eesti esitajatena raudteeülema abi Jemm, liikumiseosakonna ülem Reimann, weeosakonna ja tulude kontrolli esitajad. Konwerents algas nowembri esimestel päewadel ja pidi kestma umbes kaks nädalat. Nüüd on meie esitajad kuludeks assigneeritud summa (100.000 m.) suurendamist palunud, sest et konwerents pikale wenib, kuna seal arutusele wõetud otseühendus Saksa-Leedu, Läti-Eesti, Wene-Hiina ja Jaapani wahel.

Ettewõtjad korraldawad riigiteenistele pidustusi.

Hiljuti oli Tapal raudtee ehitusjaoskonna kontoris suurem pidustus, millest teenijad ja ülemus oma perekondadega ning ehitustööde ettewõtjad osa wõtsid.

Kuuldawasti olid ettewõtjad õhtu finantseerijad.

Wäljawaated kilu ja räime wäljaweoks.

4000 toosi kiludest walmistatud sardiinsaatis E. T. K. neil päiwil proowisaadetisena Inglismaale. Äri, kelle esitaja paari kuu eest siin wiibis nende wäljaweo üle läbi rääkimas, loodab neid Inglismaal aasta jooksul läbi müüa umbes 1.000.000—1.200.000 toosi. Nende korrapärane eksporteerimine tähendatud määral wõiks alata aga alles tulewal kewadel, milleks E. T. K.-l tarwilised ettewalmistused juba ka tehtud.

Suitsuräimede wäljaweoks on E. T. K. Poolaga kokkuleppe sõlminud. Kui kalasaak lubab, wõib sinna nädalas 500—600 puuda suitsuräimi eksporteerida.

Surnud J. Timse wanemad pensioni-õiguslisteks.

Walitsus arwas pensioni õiguslisteks nõukogude Wenes wangistatud ja wanglas olles surnud endise Simferoopoli konsuli Jaan Timse wanemad.

Awalikkudeks suwituskohtadeks.

Töö-hoolekandemin. esines ettepanekuga tunnistada awalikkudeks suwituskohtadeks Narwa-Jõesuu, Wõru, Toila, Tallinna ümbrus ja Nõmme alew.

Küsimus anti läbiwaatamiseks ministrite komisjoni.

Brasiliasse sõitjate tung ka Narwa jõudnud.

Seni on mõnedel üksikutel juhtumistel Narwa elanikkude hulgast wäljarändamisi ette tulnud kaugematesse maanurkadesse. Nüüd on aga wiimasel ajal ühel päewal neli perekonda politseilt wastawaid lubasid nõutanud wäljasõiduks wälispassi saamiseks. Sõitjate sihtkohaks on Brasiilia. Suurt muret sõitjatele teeb Hispaania keele oskamatus, mida Narwas ka keegi õpetada ei oska.

Kuuldawasti kawatsewad lähemas tulewikus weel rida perekondi Brasiiliasse wälja rännata, milleks isegi majade müümisele on asutud.

—erd.

ATHENA

Täna wiimast päewa.

Meie ülikooli eesolewa aastapäewa puhul.

Teos, mida meie üliõpilaskond on soowinud weel kord näha

„Wana Heidelberg“.

Parim kunstiteos W. Mayer-Foersteri nõidendi järele.

Tegelased: Karl Heinz — Paul Hartmann. Käthe — Ewa May. Dr. Sültner — Werner Krauss. Lutz — Eugen Burg. Kellermann, ülikooli teener — Eugen Rex. Hans Behrendti lawastus.

Teost saadab eriti walitud muusika.

...Ja siis, kui orkestrilt tuleb kuuldawale „Pereat tristitia, pereant osores...“ tunneme kõik, kes kord noored olnud, kuidas sõda jälle nooreks saab ja weri mängu rütmile wõimsalt kaasa woogab...

Üliõpilaste pääsetäht: 50 m. wabadel kohtadel looshes, teistel kohtadel hinnad harilikud.

Uuesti awatud

kübaraäri Peterburi tän. 4. Soowitan suures walikus moodsaid naisterahwa **kübaraid.** Ka wanu kübaraid tehakse ruttu ja maitserikkalt ümber. **Wõõrkilemata odawad hinnad.** Palun enne ostmist lahkesti waatama tulla.

Zilla Safunsky, Peterburi tän. nr. 4.

Walmistan

naisterahwa mantlid

kasukaid ja kostüüme. Töö kiire ja korralik.

A. Müllerson Tartus, Aleksandri tän. 5.

Hinnad mõõdukad.

Hukkunud laewa jäänused Wirumaa kaldale uhutud.

Wiimaste päewade jooksul on Wirumaa randa mitmesse kohta mere kaldale uhtunud hukkunud laewa puust osasid, mõõbli osasid ja klaas kuulikesi. Seni ei ole teateid, missugusest laewast nad pärit on.

Wale 1000-margaline kassatäht leitud.

Läinud nädalal läks Sõmeru walla liige Mihkel Wäli Eesti Panga Narwere osakonda, et seal maksusid maksta. Maksatwate rahade hulgas leiti üks wale 1000 margaline wabariigi kassatäht seeria A, mis ära wõeti. Wäli seletab, et ta selle kassatähe ühelt kartulimüüjalt olewat saanud.

Asja uuritakse.

no.

Kaitsewäes teenistusküigu seadlusest mööda mindud.

Märkused wäeosade ülematele.

Wiimasel ajal on mõnedes wäeosades adjutandi kompanii ja eskadroni kohtadele kinnitatud ohwitserid, kes käesolewal aastal sellekohastes kandidaadi nimekirjades ei seisa. Nii on teenistuskäigu seadluse paragr. 97 mittewastawalt ratsarügemendi eskadroni ülemaks määratud leitnandid Föerster, Wendi ja Nieminen, merikindluste adjutandiks kapten Mardi, pioneer- ja sidepataljoni kompanii ülemaiks leitnandid Tsõngankow ja Wingissaar, lennuwäe rügemendi adjutandiks leitnant Kitwell ing tagawara eskadrilli ülemaks kapten Kalberg. Sõjaminister omas käsukirjas. mis 21. now. awaldatud, juhib 2. diwiisi ning ranna- ja õhukaitse ülemate, merijõudude juhataja ja inseneriwäe inspektori tähelepanu selle määrnähtuse peale ja käsib loetletud ohwitseride ametkohtadele kinnitamise tühistada.

Ühtlasi awaldab sõjaminister ratsa-rügemendi ülemale major Bassen-Spillerile, merekindlustuste ülemale kolonel Jaanitsile, lennuwäe rügemendi ülemale kol.-leitn. Steinbergile, pioneerpataljoni ülemale kol.-leitn. Grünbergile ja sidepataljoni ülemale major Kappile märkuse selle eest, et nad enne ettepaneku tegemist ei selgitanud, kas nende poolt kohtadele kinnitamiseks esitatawad kandidaadid teenistuskäigu seadlusele wastawad wõi mitte.

Kuidas ära hoida raharaiskamisi metskondades.

Metsade peawalitsus on metsaülematele ringkirjalikult teatanud, et riigi rahalisest seisukohast kui ka igasugu wäärnähtuste ärahoidmise mõttes soowitaw ega otstarbekohane pole ilma hädalise wajaduseta suuremaid rahasummasid metsaülemate kassasse koondada ega neid kauemat aega kassades hoida. Uue korra järele tuleb metsaülematel awansi nõudmisel ära tähendada kassas olewa saldo suurus 1. kuupäewaks sularahas ja dokumentides üksikasjalikult ära näidata, milliste paragrahwide järele rahasummad kassas hoitakse.

Läti wälisministri wastus.

Läti pea- ja wälisminister Zelminsch saatis meie wälisminister Birki õnnesoowile Läti rahwuspüha puhul järgmise wastuse:

„Tema ekstsellents wälisminister hra Birk. Palun teie ekstsellentsi wastu wõtta minu südamlik tänu selle armsa õnnesoowi eest, mis teie Läti rahwuspüha puhul mulle saatsite.

Zelminsch.“

Kalapüük Eesti randades

oli läinud nädalal wilets. Ilmad on selle tagajärjel tõusnud.

Tartu ülikooli lähema kolme aasta juhid.

Prof. Dr. med. H. Koppel teist korda rektoriks. Uuteks prorektoriteks prof. P. Põld ja prorektor prof. J. Köpp.

Esimesed walimised ülikooli walijaskogus 21. skp. õhtul.

Eile õhtul kell 6 astus ülikooli walijaskogu aulas kokku ülikooli rektori ja 2 prorektori walimiseks. Kokku tuleb 104 walijast 95. Koosoleku jawab ja juhatab rektor prof. Koppel. Rektori kandidaatideks seatakse üles prof. Põld, prof. Koppel, prof. Baldrock, prof. Kapp, prof. Rahamägi ja Baldrock, prof. Köpp, prof. Rahamägi ja prof. Ulmots. Prof. Põld'i kandadatuuri ülesseadmise poolt antakse 31 häält, prof. Koppeli — 48, prof. Baldrocki — 6, prof. Köppu — 5, prof. Rahamägi — 4 ja prof. Ulmots 1. Kuna kaks wiimast eraforralised professorid, ei saanud nende kandidatuurid hääletusele tulla. Hääletamisel rektori kohale saawad hääli:

Prof. H. Koppel — poolt 51, wastu 43; prof. J. Köppi poolt 17, wastu 77; prof. P. Põldi poolt 44, wastu 50; prof. A. Baldrocki poolt 24, wastu 71. Seega on ülikooli rektoriks walitud prof. Dr. med. Heinrich Koppel.

Prorektorite walimisel seati üles järgmised kandidaadid: prof. P. Põld 81 häälega, prof. J. Köpp 71 häälega, prof. M. Wittlich 17 häälega, prof. A. Baldrock 14 häälega, prof. K. Konik ja prof. K. Schlossmann.

Walimisel said hääli prof. P. Põld poolt 84, wastu 10; prof. J. Köpp poolt 68, wastu 26ä prof. Wittlich poolt 31, wastu 63; prof. A. Baldrock poolt 28, wastu 67. Sellega prorektoriteks walitud prof. P. Põld ja prof. J. Köpp.

Walimised lõppesid kell ½9 õ.

Rektor prof. Dr. med. H. Koppel.

Sünd. 29. detsembril 1863. a. Uusna wallas Wiljandimaal. Lõpetas Tartu klassika gümnaasiumi 1884. a. ja 1890. a. Tartu ülikooli arstina. Üliõpilasena E. Ü. S-i liige; praegu auwilistlane. 1891. a. omandas Dr. med. aukraadi. Peale täiendamist wäljamaal Tartu ülikooli polikliinika assistendiks kuni 1918. a., olles 1905. a. peale ühtlasi eradolsendiks ja ilmaõõja lahtipuhkemisel sisehaiguste polikliiniku juhatajaks.

6. weebruarist 1920. a. saadik Tartu ülikooli sisehaiguste õppetooli polikliiniku professor.

Weebruaris 1920. a. määrati prof. H. Koppel Ajutise walitsuse poolt Tartu ülikooli rektoriks.

Prorektor prof. J. Köpp.

Sündinud 9. nowembril 1874 Helme kihelkonnas. Õppinud Tartus H. Treffneri gümnaasiumis ja lõpuekſami teinud Riias. 1906. aastal omandas Tartu ülikooli lõpetades cand. theol. astme, olles ülikooli ajal E. Ü. S. liikmeks. Peale proowi-aastat Palamusel oli 1907—1909 usu- ja ja Eesti keele õpetajaks Pärnus, 1909. a. saadik Laiuse koguduse õpetajaks. 1917. a. saadik Tartu ülikoolis tegew usuteaduse dotsendina ja eraforralise professorina tegelikku usuteaduse Eesti keeles ette kandes. 17. now. 1919. a. saadik tegeliku usuteaduse korraline professor.

Prorektor prof. P. Põld.

Sünd. 12. juulil 1878. a. Jõhwi kihelkonnas. Lõpetades Narwa gümnaasiumis õppis usuteaduse Tartu ülikoolis 1898.—1906. a. olles sel ajal E. Ü. S-i liikmeks. 1908. a. pikem reis wäljamaale kooliolude tundmaõppimiseks. Tagasituletul asus tööle meie koolipõllul ja seltskondlikus elus. 1918. a. algul kutsuti ajutisse walitsusse haridusministriks. 2. detsembril 1918. a. määrati Tartu ülikooli kuraatoriks. Pedagoogika professoriks walitud 10. septembril 1920. a.

Autonoomne Eesti ülikool on oma juhtideks walinud mehed, kelle teened meie hariduse ja teaduse põllul sedawõrd üldist tunnustamist on leidnud, et kogu seltskond töeliku rahuldustundega wastu wõtab teate sellest walikust.

Uuesti walitud rektor prof. Dr. H. Koppel on tüübiline Eesti wisaduse ja püsiwuse kuju. Noorest east hallpea auwäärilisteaastateni on prof. Dr. H. Koppel Eesti kultuurpõllete esirinnas sammunud. Tuntud põhjaliku töömehena oma erialal, omandas ta warakult arstiteaduse doktori aukraadi ja oleks wõinud teduslikku õppetooli täita, kuid Wene ajal walitsewad waated ei wõimaldanud eestlasele sarnasele kohale pääsmist. Wenelased kui sakslased olid arwamisel, et ülikooli õppejõududeks ainult nemad sünniwad. Kuid Dr. Koppel ei püüdnudki au järele, tundes hiwi oma aine wastu, leppis ta ka asistendi kohaga, kus ta üldist lugupidamist ära teenis põhjaliku eriteadlasena omal alal. Alles ilmaõõja lõpupäiwil määrati ta professoriks. Ülikooli evakueerimisel läks ta 1918. a. ühes ülikooliga Woroneshi. Selleks mõjusid kahtlemata kaasa okupatsiooniaja surweawaldused ja Eesti tegelaste tagakiusamised, mis rahulikuks tööks kuigi soodsaid wäljawaateid ei pakkunud.

Kui 1919. a. Eesti rahwawäe wõitudega juba warem wäljakuulutatud Eesti iseseiswus tõsiasjaks jääb, ei suutnud Dr. Koppel kauemaks Woroneshi jääda. Läbi hädaohtude ja raskuste põgeneb ta ära wabastatud kodumaale, et talle pakkuda oma kogenud ja wilunud tööjõudu ning palawalt oma isamaad armastawat südant. Ta pühendas end kodumaa ülesehitamise tööle, milleks ta kogu oma eluaeg ohwerdanud oma jõu ja ausad püüded.

Iseseiswasse Eestisse tagasi jõudes wõtab ta wastu austawa kutse noore ülikooli rektori kohale, misugusel kohal ta seni püsis. Tema teened ülikooli korraldamisel ja juhtimisel on suured. Seda teab rahwas. Seda on tunnistanud ka tema kaastöölised ülikoolis, walides teda nüüd autonoomse ülikooli rektori auwäärilisele kohale.

Prorektori kohtadele on walitud prof. J. Köpp ja prof. P. Põld. Ka need nimed on paljuütlewa tähtsusega meie kultuurelus.

J. Köpp'u kuju kõrgus juba üliõpilaspõlves silmanähtawale kohale meie haritlaste peres. Rahuliku tasakaalus õiglase ning otsekohese iseloomuga ning harukordsete annetega, on ta kõikide lugupidamise osaline, kes temaga elus kokku on puutunud. Wiljaka kirjamehena ja andelise teadlasena on J. Köpp auwäärilise koha wõitnud meie kultuuri ajaloos.

Tegutsedes ja awaldades end nii mitmekesistel meie kultuurelu aladel — akadeemilise pere juhtiwa tegelasena, kauaaegse Eesti Kirjanduse Seltsi juhina, kirikuõpetajana, ülikooli professorina ja prorektorina, on J. Köpp põhjalikkuse ja korrektsuse eeskujuks kõigile. Prorektor J. Köpp on esimeseks Eesti sooſt professoriks Tartu ülikoolis. 1917. a. määrati ta juba Eesti tegeliku usuteaduse professoriks, missugusel õppetoolil ta tänini püsib, kus ta nii oma ametiwendade kui üliõpilaste lugupidamise osaline on.

Prorektori kohale on walitud weel ka senine ülikooli kuraator P. Põld. Ka P. Põld'i nimega on meie haridustegu seotud. Esimese Eesti õppekeelega tüüarlaste gümnaasiumi juhatajana on P. Põld Eesti kooli üheks tähtsamaks loojaks. Rasketes oludes töötades on Eesti 1. tüüarlaste keskkool saanud esimeseks tähtsamaks Eesti hariduse taimelawaks, mille mõju meie riigi loomisel tähtsuseta ei ole olnud. Eesti iseseiswuse tekkimisel kutsutakse P. Põld wabariigi haridusministri kohale, andes esimesed sõhtjooned meie haridispolitikale. Wabariigi loomisega tekkis tarwidus ka ülikooli käima panna. Sündsamaks meheks ülikooli korraldajaks peeti P. Põld'i, kellele ülikooli kuraatori kõrge koht usaldati. Haridusministeeriumi asemikuna on P. Põld loonud oma kaaslaste abiga Eesti ülikooli. Ebasoodsatest oludest ja mitmesugustest raskustest hoolimata on korda läinud ülikooli organiseerida, nii et see teaduslikule kõrgusele wastab ja Eesti ülikooliks arenemise sõhtjoonel püsib. Suure osa sellest organiseerimistööst on teinud ülikooli kuraator P. Põld. Selle kõrwal on P. Põld pedagoogika professorina üheks silmapaistwamaks õppejõuks ülikoolis, kes oma õpetlase kutse kõrwal oma jõudu ja andeid ei keela ka wäljaspoole alma materi müürisid awaldamast, nagu seda näeme tema sagedastest referaatidest, kõnedest ja muudest awaldustest kongressidel, omawalitsuse töös jne.

Awalik arwamine wõib hea meelega konstateerida, et ülikooli juhtimine õnnelikkudesse kätesse on antud.

Ülikooli rektori ja prorektorite kohtadele on walitud mehed, kelle teened ja wõimised ülikooli edaspidiseks õnnelikuks arenemiseks kõige paremaid lootusi pakuwad.

Rahwuswaheline teedekonwerents.

Wabariigi walitsus on kohaliku Itaalia saatkonna kaudu kutse saanud osa wõtta rahwuswahelisest teedekonwerentsist, mis tulewal aastal septembrikuus Milaanos ära peetakse. Konwerentsil tulewad kõne alla kõik maapealsed ja maa-alused liikumise teed ja teede ehitamisega ühenduses olewad küsimused.

Riigiwanema annetus — 500.000 marka.

Riigiwanem on oma kasutussummadest „Estoniale" tema 60-aasta juubeli puhul annetanud 500.000 marka.

Wäljamaa külalised „Estonia" juubelil.

„Estonia" juubeli puhul wõibwad Tallinnas Rootsi-Eesti ühingu esimees prof. N. Wahlin, senaator ja endine minister, samuti Eesti peakonsul Rootsis hra Fagraeus, Eesti konsul Kopenhaagenis hra H. Jacobsen ja Eesti esitaja Skandinaawias hra Ed. Wirgo.

Toetused seltsidele.

Haridusministeerium määras toetust Pärnu helikunsti seltsile 15.000 m., Peetri noorsoo kasw. seltsile 10.000 mrk., Walga kunstiseltsile 10.000 marka.

Restus sugupulli ühisus awatud. Ühisuse awamiskoosolek oli 15. nowembril. Waielusi tekitas sugupullide tõu kindlaksmääramine. Koosolekul walitses kaks woolu, ühed soowitasid maatõugu, teised aga angelni tõugu. Et siin ümbruses maatõugu kari täiesti puudub, sellepärast otsustati esiteks muretseda angelni tõugu sugupull, ja kui ühisus edaspidi aineliselt jõukamaks saab, siis ka maatõugu sugupull muretseda.

Prantsuse saadikutekoja õõsine koosolek.

Rahanduse seaduse arutamine edeneb.

Bordeaux'st, 21. now. (Trj). Saadikutekoda otsustas 294 häälega 250 hääle wastuseismisel rahanduse eelnõude ühikute paragrahwide lugemisele asuda.

Waieluste ajal wõttis Painlevé sõna, et wastata sotsialist Blumi seletustele. Painlevé kinnitas, et ta iialgi riigikaitse obligatsioone ei konsolideeri.

Koosoleku lõpul, mis kogu öö kestis, wõttis saadikutekoda kella 7 homm. eelnõu 15 esimest paragrahwi wastu, millega luuakse riigiwõla autonoomne kustutuskassa 23-liikmelise nõukogu juhatusel.

Touloni arsenali tulekahju.

Berliinist, 21. now. (Trj.) Touloni arsenali osalise mahapõlemise läbi saadud kahju hinnatakse 15 miljoni frangi peale.

Chamberlaini austamine Londonis.

Londonist, 21. now. (Trj.) Londonis korraldati reede õhtul Austen Chamberlaini auks pidusöök, et kõigile riigielu funktsioonide esitajatele wõimalust anda tutwuneda Chamberlain'i teenetega rahu kindlustamises. Pidulaud oli ehitud lilledega, mis hommikul Alpi mägestikus nopiti ja õhtuks lennukil Londoni toodi.

Wastates kõnede peale, milles tema teeneid Locarno konwerentsil ette toodi, awaldas Chamberlain oma lugupidamist Inglise wälisministeeriumi ametnikkudele ja kõigile, kes tema tööd toetasid. Chamberlain tähendas: Locarno oli suur eduſamm, kuid ta oli algus, mitte lõpp. Ei wõi eeldada, et kõigist raskustest üle saadud on. Tulewik wõib pettumusi tuua ja uusi kahtlustust. Neist üle saada wõiwad riigimehed ainult siis, kui rahwad neid toetawad. Loodetawasti leiab Locarnos antud suurriikide eeskuju wastukaja teistes ringides, kust tulewikus maailma rahu hädaoht ähwardada wõiks. Ei ole tarwilik, et Locarno otsuste wäline kuju teistele omawahelises lepitustöös eeskujuks oleks, tähtis on, et Locarno leplik waim mujal wastukaja leiaks.

Sikorski sõjakäik Pilsudski wastu.

„Kurjer Poranny" teatel koondab kindral Sikorski enda ümber ustawaid inimesi. Prowintsist on pealinna kutsutud mitmed kõrgemad sõjawäelased, keda tuntakse kui rahwuslaste pooldajaid. Muuseas on juba Warssawisse jõudnud end. Krakowi komendant kindr. Tschikel, keda karistati oma wõimupiiridest üleastumise pärast Krakowi rahutuste ajal ja kellele nüüd armu anti. Pahempoolsed ja tsentrum on kandidaadiks sõjaministri kohale seadnud kindral Sosnowski. Ühenduses sellega on kindralstaabi ülem S. Haller lahkumispalwe esitanud.

„Przeglad Wieczorny" teatab: Kindral Sikorski tarwitab surweabinõusid nende sõjawäelaste wastu, kes warem Pilsudskit austasid. Nõnda on Warssawi sõjaringkonna wägede juhataja abi kindral Drescher ümber paigutatud Posenisse. Tema asemele tuli kindral Sawizki. Pilsudski adjutant ja isiklik sõber polk. Dlugoshewski määrati Tarnopolisse. Sikorski käsul wõeti ohwitseride-instruktorite käest sõjariistad ära. Desarmeeritud on ka mitmed sõjalised organisatsioonid, nagu „Kütt" ja teised, wälja arwatud rahwuslised. Keskkooli õpilastel ei lubata enam sõjariistu kanda.

„Postimees"

maksab koju kättesaates tunwitsi tellides ainult 110 mk.

„Estonia" selts 1865—1925.

Joh. Lepa. 2

1894. a. lõpukuud toowad ootamata ja järsu pöörde „Estonia" ellu, mida wõiks nimetada „Estonia" uuestisünni ajajärguks.

Kuigi Tallinnas 90-dates aastates weel ühtegi kõrgema haridusega seltskonnategelast ei olnud, siiski oli juba tekkinud kaunis arwukas pere nooremaid intelligent inimesi, suuremalt osalt ametnikud kroonu- ja eraasutustes, kellel oli tahtmist rakendada oma tööjõudu seltskondlikku tegewusse. Et „Estonia" sel ajal juba täie hooga allamäge minemas oli, siis ei tõmbanud see noori ligi, waid need kogunesid teise, noorema Tallinna seltsi „Lootuse" ümber, kus nad suure andumusega laulu ning näitemängu harrastamisele asusid. Noor agar tegelane Johann Bergmann (praegu „Estonia" abiesimees arendas ja juhatas hea eduga laulukoori, tuline ja färsitu Andres Pert mässas temale omase andumuse ja temperamendiga näiteseltskonna loomise kallal, juhatades näitemängu ja muretsedes ühtlasi ka repertuaari.

Kuid ka „Lootusti" ei olnud paras koht neile ülespoole püüdjatele noortele. Wõimumehed ja tooniandjad seltsid olid wanemad herrad, kelledele sobis Tallinna omapärane „klubiwaim." Nad ütlesid awalikult: „Kas meile on tarwis laulu wõi mängu (näitemängu)? Meile on tarwis üks koht, kus meie wõime rahulikult „nutti" lüüa ja mõistlik klaas õlut juua." Wahekord wanade ja noorte wahel läks wiimaks nii teratwaks, et hulk nooremaid liikmeid ja tegelasi Bergmanniga ja Pertiga eesotsas „Lootusest" lahkusid. Tung seliskonblise tegewuse järele püsis aga edasi. Kuid kus seda teostada?

Tuldi mõttele wana „Estonia" üle wõtta ja elule ärataba. Seda teha ei olnud aga nii lihtne. Usaldust wõites läksid wiimaks esimestel teerajajatel August Kraemannil ja Bernhard Mänsil korda 19. weebr. 1894. a. seltliigeteks wastuwõetud saada. Nende ülesandeks oli teisa mõtteosalisi sisse aidata. Ja sama aasta septembri-oktoobri kuul pääsewadki sisse pärastised tuntud tegelased: J. Linnamägi, A. Busch, A. Pert, M. Antje, M. Schiffer ja hulk teisi.

5. nowembril 1894. a. tuleb uus peakoosolek kokku. Seltsil on sel ajal juba 68 liiget. Koosolekul tekib äge waielus selle kohta, kas eelmine peakoosolek ja sellel walitud eestseisus olid seaduslikud wõi mitte. Senine esimees Nieländer seletab, et oli, kuna teised aga selle wastu waidlewad. 35 häälega 2 hääle wastu tagandatakse endine eestseisus, mis peale endine esimees Nieländer koosolekult lahkub. Uude eestseisusesse walitakse: A. Kraemann, A. Busch, J. Linnamägi, Kullerkup, J. Jürgenson, E. Laurenberg, kes eneste seast J. Linnamägi esimeheks walib. Nieländerilt nõutakse seltsi raamatute ja waranduse üleandmist, mida wiimane aga ei tee, tõendades, et eelmine eestseisus oli seaduslik. Alles siis, kui kuberner 5. nowembri koosoleku seaduslikuks tunnistab, annab endine eestseisus seltsi raamatud ja waranduse ära.

Uus eestseisus ei olnud mitte ainult seltsimaja ruumisid puhastada lastud, waid ta oli kindlasti ette wõtnud seltsi ka seesmiselt puhastada. Ja sellega wõitis ta korraga seltskonna poolehoiu. Liikmete arw hakkab jõudsalt kaswama. Nii wõetakse juba 5. jaan. 1895. a., kaks kuud pärast pööret, korraga 40 uut liiget wastu, kuna wastu wõtmata jätetakse 5. Aasta lõpuks tõusis seltsiliikmete arw juba 250-ni. Selts oli jõudnud edenemise ja arenemise teele.

Ühes korra loomisega püütakse ka seltsi wainulise külje eest hoolt kanda. A. Pert oma näiteseltskonnaga hakkab „Estonias" etendusi andma. Korraldatakse seltsiliikmetele tuumakaid perekonnaõhtuid, kus esinewad T. Kuusiku ja J. Wahtriku koorid ja peetakse tuumakaid kõnesid. Seltsimaja juures on suur aed, see wiib mõttele seal suwel rahwapidusid korraldada. Esimene sarnane peeti 30. juulil 1895. a. Niisugused pidud olid uudiseks ja leidsid suurt poolehoidu.

Rahwapidude hea kordaminek andis hoogu uuteks suuremateks kawatsusteks. 1896. a. oli keisri kroonimine ja selleks puhuks kawatseti pidada üldist laulupidu, mida ka „Lootuse" seltsi kaasabil teostati. 8—10. juunini peeti Tallinnas kuues üldine laulupidu, millest ligi 5000 tegelast osa wõttis. Esimeheks oli sel ajal A. Busch.

Seltsi liikmete arw oli aastate jooksul tõusnud ja seltsi tegewusti märksa laienenud, nii et senised ruumid wägise kippusid kitsaks jääma. Esimehe Saarmani suurem mure oli, kuidas saaks selts awaramaid ruumisid. Kawatseti isegi oma maja ehitamist. Kuid majaomanik Pfaff lubas teatud tingimistel wastu Maakri uulitsat uue awara saali ehitada. Olgugi et tingimised selle aja kohta kaunis rasked olid, kuid Saarmannil jatkus küllalt julgust ja usku seltsi parema tulewiku sisse, mispärast ta wastutuse tingimiste täitmise eest enda peale wõttis. Ja nüüd hakkas Pfaff ka tõesti ehitama saali, mis oli „Estonia" elukutselise teatri hälliks ja tema asukohaks kuni uue teatrimaja walmissaamiseni. Uus saal awati pidulikult 1902. a. sügisel. Ued ruumid olid nüüd nii awarad, et „Estonia" enda juure isegi teisi seltse, nimelt „Kalewi" ja Tallinna Eesti Käsitööliste Awitamise seltsi üürile wõis wõtta. Huwitaw on ära märkida, et esimene nendest, tekkides nähtawasti Tartu selleaegse „Taara" seltsi eeskujul, koondas enda ümber uue aastasaja algul pea kõik Tartust tulnud haritlased, kuna need „Estoniast" eemale jäid. Nii oli „Kalew", kes sel ajal asus Wäike-Pärnu maanteel Sepsiwarti majas, nõni aasta Tallinna nooblim, aristokraatlikum selts. Alles „Kalewi" seltsi ületulekuga „Estonia" ruumidesse (1903. a.) hakkawad ka meie haritlased „Estonia" käekäigust osa wõtma. Nii walitakse 1903. a. sügisel ametist lahkunud T. Saarmanni asemele „Estonia" esimeheks advokat Jaan Teemant.

Uute seltside juuretulek tõi ka „Estonia" tegewuse arenemisele mitmeti kasu. Peaasjalikult oli tuntawalt kaswanud pidudest osawõtjate arw, sest juba Käsitööliste selts oma ligi 1500 liikmega suurendas pealtwaatajate arwu õige tuntawalt. See andis uut hoogu tegelastele ja awas ka laiemad wõimalused tegewuse arendamiseks. Käsitööliste selts, kui ka „Kalew" panid tihti perekonnaõhtuid ja muid pidusid toime. Eeskawade täitmine nendel pidudel oli „Estonia" tegelaste täita. See nõudis suurendatud tegelaste kogu, nõudis tegelastelt intensiiwsemat tööd Wõib olla, sellest saigi algidu „Estonia" elukutselise teatri loomise mõte. Juhtiwateks jõududeks sel ajal olid: koorijuhataks J. Bergmann ja näitejuhiks W. Thal. A. Pert, kes „Estonia" uuestisünni järele näitejuhiks hakkas, tegutses sel alal kuni 1897. aastani. Tema järele hakkas näitejuhiks senine näitleja K. Richlefeldt, kes püüs sel alal ainult ühe aasta. Tema järele wõttis juhtimise enda peale W. Thal, kes sel alal püüs kauemat aega, nimelt kuni elukutselise teatri alguni. Thal on „Estonias" teinud palju tööd näitemängu tõstmiseks ja hoolitses ta, kui muusika armastaja inimene, eriti laulumängu eest. Tema ajal toodigi esimest korda esile Pakkala „Palgiparwetajad", mida sel ajal nimetati „Parwepoisid" ja milline tükk on püsinud „Estonia" teatri repertuaaris tänani. Kuid aja woolud tõid uusi nõudmisi, lõid uusi maitseid, tungis peale noorem põlw oma aadetega ja waadetega, ja Thal andis neile ilma meelekirkduseta teed.

4.

Tallinna on waheajal koondunud juba kaunike kogu haritlasi. Nende õhutamisel tärkab ka muidu nii inertses kihis, kui seda on Tallinna alewimajaomanikud, rahwusline iseteadwus ja tagajärjed on otse üllatawad. 1904. a. langeb Tallinna saksa kodanluse kindlam kantslinna walitsus — ja läheb eestlaste kätte. See tõstab Eesti seltskonna iseteadwust tuntawalt, nii et linnawalijad 1904. a. lõpul, olles koos „Estonias" oma wõitu pühitsemas, panewad kokku 500 rubla Eesti teatrihoone ehitamise heaks, missugune mõte siis juba liikwel oli. See oli aluskapital tulewasele „Estonia" hoonele. „Estonia" aga oli saanud endisest pahakuulsusega tantsulokaalist ja kaardiklubist kogu Tallinna Eesti seltskonna keskkohaks, kus peeti kõnesid päewakõsimuste kohta ja arutati poliitilisi küsimusi.

Jaapani sõja tagajärjel oli rahwa meeleolu kogu riigis rahutuks muutunud, mis ka Tallinnas, kui Peterburiga lähedalt ühenduses olewas linnas end warsti tunda andis. Käsitööliste selts oli ka „Estoniasse" teatud osa raadikaalset elementi kaasa toonud, oli ju selles seltsis koondunud suur hulk wäikesi käsitööliſi ja wabrikutöölisi. Loomulikult oli siis 1905. a. ka „Estonias" küllalt waielusi ja arupidamisi poliitiliste küsimuste kohta, kuid üsna poliitilistesse keerudesse ei ole selts ennast millalgi lasknud wedada. Kuigi „Estonia" endine esimees Jaan Teemant 1905. a. lõpul pagulasena pidi Tallinnast lahkuma, siis oli see seotud tema ülesastumistega enam mujal kui „Estonias". Kui nende ridade kirjutaja 1906. a. esimestel päewadel Tallinna asudes „Estoniaga" lähemalt tutwunes, ei wõinud millegist märgata, et selts oleks miski poolest poliitilisi wapustusi üle elanud. Otse ümberpöördult, „Estoniat" loeti lojaal seltsiks, kelle pidupilet kuni kella 2-ni öösel waljust kasakatepatrullist wabalt läbi lasi.

„Estonia" tegi edasi oma rahulikku tööd muusika ja näitemängu arendamisel. Poolehoid oli haruldaselt elaw mitte ainult Eesti seltskonnas, waid isegi muulaste, eriti juudi noorsoo hulgas. Wiimastest esinesid preilid Epsteinid sagedasti isegi „Estonia" tegelastena, üks õde lauluga, teine klaveril. Näiteseltskonda oli koondunud rühm nooremaid andekaid tegelasi, kes olid pea kõik üheealised ja ühised kooliwennad Aleksander Tamme koolist. Sellest ka ühised maitsed ja see ükskõiseſt arusaamine ning haruldane ükskõiseſt, mis „Estonia" elukutselise teatri esimestel eluaastatel waliises. Silmapaistew oma andekuse poolest „trio", Paul Pinna, Theodor Altermann, Aleksander Johanson; nende kõrwal keerlesid heasüdamline „Leks" (Triljärw), alati lustiline Eduard Kurnim ja kergejalgne August Michelson, raiskeresi — tagasihoidlik ja teistest eraldiw Netti Adler, elawhõbedane Anni Machling, alati „salwaw" Anna Markus — need olid tol ajal „Estonia" kandwad jõud.

(Järgneb.)

Eesti-Prantsuse wahekord hea.

Läbirääkimine Prantsuse chargé d'affaires hra Dobler'iga. Wõimalused majanduslise läbikäimise alal.

Prantsuse chargé d'affaires Eestis hra Dobler, kes Prantsuse instituudi koosoleku puhul Tartus wiibis, wõttis lahkelt meie lehe kaastöölise jutule, kellele ta Eesti-Prantsuse wahekorra kohta järgmist seletas.

Prantsuse-Eesti wahekord on alati olnud hea. Paremaks kui praegu ei saagi see wahekord kujuneda.

Peale selle on Prantsusmaa ja Eesti mõlemad rahwasteliidu liikmed ja nende esitajad rahwasteliidus on alati täielikus kokkukõlas töötanud.

Poliitiline wahekord ei jäta midagi soowida. Teisti on lugu majanduslise ja kaubanduslise läbikäimisega, mille edendamiseks ja süwendamiseks mõlema riigi huwides tööd tuleb teha. Odawa waluuta tõttu on Prantsusmaa praegu kõige odawam turg importööridele. Prantsuse tööstus on pärast sõda paljudel aladel silmapaistwale seisukohale tõusnud, nagu raua, terase, raudtee-materjalide, autotööstus jne.

Eesti wäliskaubanduses etendab Prantsusmaa seni wäikest osa, mille põhjusi tuleb otsida lähemate sidemete kui ka läbikäimise wõimaluste puudumisest mõlema riigi wahel. Wõib konstateerida nähtusi, kus Eesti import Prantsusmaale sünnib kolmanda riigi kaudu. Selle seisukorra parandamiseks wõiks palju ära teha Eesti kaubanduskoda, astudes otsekohesesse kontakti samalaadiliste organisatsioonidega Prantsusmaal.

Iga kord kui Eesti soowib wäljamaa turgude poole pöörata, oleks soowitaw, kui ta saadaks Prantsusmaale sisseostu komisjoni selleks, et tutwuneda Prantsuse turu hindadega, mis on sagedasti wäga kasulikud.

Prantsuse ärimehed ongi sellega algust teinud, saates oma esitajad Eestisse. Nii on Eestisse sõitnud Prantsuse suurte metallitööstuse selskide (Aciérie de Micheville, Société d'Equipment de Voil Ferriés, Le Creusot) ja autotööstuse esitajad. Munkseas on tulnud äriringkondade esitajad, kelle ülesandeks on tutwuneda Eesti põlewkiwi kasutamise wõimalustega.

Postiühenduse kiirendamiseks on wiimasel ajal samme astutud ja nüüd sünnib pakkide saatmine Prantsusmaalt Eestisse korralikult 2 korda nädalas Stokholmi kaudu.

Mis puutub lühikeseajalisesse krediidisse, siis pakuwad Prantsuse ärid neid samal määral nagu teised. Näitusena wõib tuua lennumasinate tööstuse. Mis puutub aga hilaajalisesse krediidisse, siis ei luba seda Prantsuse turu tingimused. Kuid tuleb silmas pidada seda, et palju kasulikum on osta kohemaksetawa raha eest ja odawalt, kui pikaajalise krediidi peale ja kallilt.

Otsekohese laewaühenduse loomine Prantsusmaa ja Eesti wahel wõiks kõige paremini sündida sel teel, et luuakse Prantsuse-Eesti laewaselts, milles muidugi mõlema riigi kapital esitatud.

Prantsuse-Inglise wahekord on tänapäew niisama hea nagu minewikuski, mil Prantsuse ja Inglise sõdurid üheskoos wõitlesid.

Locarno lepingu eesmärk on Euroopa seisukorra wabatahtlik konsolideerimine kõikide poolt sel kujul, nagu ta pärast rahu tegemist on wälja kujunenud. Seega, et Saksamaa on lepingule alla kirjutanud ja jälle Euroopa rahwaste kontserti astunud, on ta tunnustanud faktilist seisukorda kõikidel oma piiridel.

Omalt poolt on Prantsusmaa annud uue töenduse oma tõsise rahu soowi kohta, luua mitte ainult poliitilist, waid ka moraalset rahu. Ta on töendanud uuesti oma tahet ühes teiste Euroopa rahwastega kaasa töötada maailma majanduslise ülesehitamise ja meelte rahustamise alal.

Ühes Locarno paktiga on sõlmitud terwe rida wahekohtu lepinguid, mis katawad Poola-Saksa ja Saksa-Tschehi wahekorra. Kõik need lepingud on sõlmitud rahwasteliidu raamides ja selle liidu liigete hulka kuuluwad ka kõik noored riigid Ida-Euroopas, kelle iseseiswusele ülmasõda aluse loonud. Kõik sammud, mis nende riikide rahuliku arenemise kindlustamiseks astutakse, leiawad Prantsuse walitsuse poolt sümpaatlikku toetust.

Prantsusmaa ei taha Eestile anda mingit poliitilist nõu, kuid ta wõib talle ette tuua näite oma enese kohta: Prantsusmaa on sõlminud terwe rea kokkuleppeid oma naabritega ja kaugemalasuwate riikidega, kellega teda ühendawad ajaloolised sidemed.

Sõprussidemed Inglismaaga, Belgiaga, Itaaliaga, Poolaga, Tscheho-Slowakkiaga, Serbiaga ja Rumeeniaga, kõnelemata sõprusest teiste riikidega, ei takistanud teda Locarnos allkirja andmast moraalse desarmeerimise lootustäratawale lepingule Saksamaaga.

Ühendus on jõud rahus ja rahu heaks.

Lõpuks awaldas hra Dobler oma tõsist headmeelt Eesti rahwa edusammude kohta waimlise ja ainelise kultuuri alal, mille pandiks on Eesti rahwa tahe rahulikult tööd teha.

Läti walitsuse kujundamine ei edene.

Maaliidu ringkondadest teatatakse, et erakond katsub walitsust kujundada ka ilma kindla enamuseta. Sarnane enamus wõib tekkida ainult wähemusrahwuste toetusel. Demokraatlise tsentrumi poolt on üles seatud nõudmine, kujundada awalikku rahwuslist koalitsiooni, s. t. et grupid, kes walitsust toetawad, ametlikult astuks koalitsiooni ja kirjutaks koalitsiooni programmile alla. Sellega tahetakse kõrwaldada üksikute gruppide „waikset" toetust walitsusele. Teiseks soowitakse tsentrumi poolt weel suurt koalitsiooni, ja kui ei peaks see õnnestuma, siis kõne alla wõtta 51 mehe koalitsioon wähemlaste toetusel. Et sinna koalitsiooni kuuluks ka äärmised parempoolsed, siis on wähemlaste osawõtt wäga kahtlane. Walitsuse kujundamine wõtab igatahes pikaldase iseloomu.

Mundatus SSSR-i wälisasjade komissariaadis.

Riiast teatatakse: SSSR-i wälisasjade komissariaadi Balti riikide osakonna juhatajaks nimetati end. saatkonna sekretär Warsjawis ja Wiinis Loganowski, kes wiimasel ajal oli Afganistani komisjoni liige ja nõuk. walitsuse delegatsiooni esimees piiritülide lahendamisel Poolaga.

„Läbikatsumine".

Mis aga see on?

Raudteeülema ja temale alluwate osakondade juhatajate poolt on wälja saadetud käsukiri, millega maksma pannakse raudteelaste „läbikatsumise" kord. Esimesel waatlemisel wõib paista, et jutt on siin ametnikkude luie-liikmete ja terwislise seisukorra kohta, kuid selgub, et käsukirjas jutt on eksamitest, olgugi et kõneldakse mingisugusest „läbikatsumisest".

Käsukiri on keeleliselt nii wigaselt kokku seatud ning eksamite kord sedawõrd teostamatu, et jaamateenijate Tartu osakond selle käsukirja äramuutmiseks kutseühisuse keskjuhatuse kaudu protestikirjaga esinenud.

Raudteeõnnetus Leningradi — Riia liinil.

19. nowembri ööl jooksis Riia-Leningradi reisijaterong Luga ja Pihkwa wahel roobastest wälja. Tuntawalt on rikutud wedur ja neli reisijatewagunit, teised said wähemaid wigastusi. Katastroofi ajal said kannatada ka Läti bagaaši- ja üks teise klassi wagun.

Wene agentuuri teadete järele said haawata kümmekond inimest ja rongi personaalist masinisti abi, kellel jalg murtud. Õnnetuse põhjuseks peetakse roobaste kuritahtlist lahtitruwimist. Katastroofi põhjusi uuritakse.

Lein Inglise kuningakojas.

Kuninga ema Alexandra surnud.

Londonist, 20. now. (Trj.) Inglise kuninga ema Alexandra suri reedel peale lõunat. Ta oli juba mitmendat päewa tõsiselt haige ja kuningapaar wiibis wahetpidamata tema haigewoodi juures. Tema surma puhul jäeti ära kõik ametlikud ja poolametlikud pidustused.

Daani printsess Alexandra Caroline tuli 62 aastat tagasi kuningas Edward 7. abikaasana Inglismaale ja wõitis kiiresti rahwa poolehoiu, toetades soojalt waeste ja haigete hoolekannet. 1. detsembril oleks ta 81 a. wanaks saanud. Tema lapsed on Inglise kuningas George, hertsoginna Fife, printsess Victoria Alexandra Olga ja Norra kuninganna Maud.

„Sõdemed"
nr. 11
ilmunud ja müügil
kõigis suuremates raamatukauplustes, raudteede raamatukaupluses ja „Postimehe" üksikute numbrite müügikohtades
Sisu: Weski Liisi — Ed. Oja mudisjutt (järg). Reporteri märked —ä.— Selleest teele asjast — E. S. Killip. Õõpik — Koidula järele luuletanud tuntud tegelane. Eesti entsüklopeedia (järg) — Wilmar Adams. Peale selle naljad, päewakohased pildid ja hulk karikatuure, nagu: „Poliitiline kuuritsawedu" — R. Kiwit'i joonist., „Kõwerad roopad", „Arupärimise Pegasusel", „Lahtine kaew ehk kui päästerõngas pääsijat wajab", „Ühe neegripoisi tormijooks", „Kui abiellujatele kaardisüsteem sisse seatakse", „Kui uus wiinamüügi seadus maksma pannakse", „Raskekaaluga kõnemees", „Poliitilised tegelased" — 3 joon. R. Kiwit'ilt, „Wene uue abielu seaduse dekreet".
Üksik nummer 10 marka.

Waimline koostöötamine.

(Prantsuse walitsuse esitaja kõne Prantsuse teadusliku instituudi koosolekul 19. now. Tartus).

Mul on õnnis saanud suur au sõna wõtta ülikoolis, mis on üks wanematest kogu Euroopas, nimelt Tartu ülikoolis. Ja ma palun uskuda, et ma seda au wääriliselt hindan. Olen olnud paljude kuulsate ülikoolide kaswandik ja kuulaja.

Kuigi waimline haridus, mida ma sealt kaasa olen toonud, ei ole minu õpetajate wäärilised, olen ma siiski nende loengute kuulamisest kaasa toonud wähemalt ühe suure kasu: lootuse paremini aru saada mitmesugusest mõtte- ja — mida ma weel tähtsamaks pean — tundewiisidest. Paistab, nagu oleks rahwuswaheline mõtlemiswiis ja kultuur wastolus rahwustundega ja et rahwus on endiselt selleks paratamata raamiks, milles wälja kujuneb iga mõttelaad.

Kuid ärge ütelge, et wäljamaa ülikoolides käimine ja waimline läbikäimine teiste riikidega wiib rahwustunde kaotamisele, waid ütleme: see läbikäimine wõib laiendada mõttewiisi kogu inimkonna sõhis. Meie individualistline ja egoistline mõtlemiswiis wõib areneda, laieneda, tõusta selleks, et juure wõita omadusi, mis oma loomult omased kogu inimkonnale; arusaamise (weel enam soowi aru saada) ja erapooletuse, millest järgneb hea tahe, armastus, usaldus ja huwi iga elawa mõtte wastu...

Need omadused iseloomustawad mõtlemiswiisi, milles inimkonna mõte aset leidnud.

Lahkume shablooniliste definitsioonide wallast, et üle minna tänase päewa realiteedi ja suure teadusemehe mälestuspidustuse juure. Siin wõime öelda:

Charcot's eineb meile üldinimkonna mõttewiis.

Ja meie kõik, kes meie siia kokku oleme tulnud, tunneme ära, et meie peame lugupidamisega austama tema mälestust, sest meie kõik kasutame weel praegugi tema geeniust.

Meie näitame seega, et meie oskame hinnata seda, mis on omane kogu inimkonnale, sest meie tajume reljeefselt inimkonna solidariteeti: solidariteeti üksikute inimpõlwede wahel (Charcot ja meie põlwe), solidariteeti üksikute rahwaste wahel (Prantsusmaa ja Eesti) ja lõpuks solidariteeti üksikute waimliste tegelaste wahel.

Ja kas ei ole käesolew pidulik aktus lõppude lõpuks mitte rahwuswahelise waimlise koostöötamise meeleawaldus, mille organiseerimiseks on kaasa aidanud mees, kes sündides Prantsusmaal ja prantslaseks jäädes, oma teenete tõttu siiski on tõusnud maailma kodanikkude hulka?

Kui see koostöötamine ei ole enam juhuslik, nagu käesolewal juhusel, waid soowitud, ettekawatsetud ja kawakindel ettewõte, kas meil ei läheks siis korda luua seda usaldusse, arukaamise ja erapooletuse õhkkonda, mis on kujunenud Charcot nime ümber iseenesest, õhkkonda, mis teadusemehe ja inimkonna mõtte arenemist soodustab?

Kas ei oleks aeg ka meil omakord pärast sõda ja rewolutsioone asuda rahwuswahelise waimlise koostöötamise teadlikule organiseerimisele, selleks, et ühelt poolt kergendada waimlist tööd, teiselt poolt aga arendada meis, kes meie sündimiselt üksteisele wõõrad oleme, seda ühist, mis meis olemas, seda üldisinimlikku joont, mis meile põhjust annab üksteises näha mitte waenlast, waid sõpra ja mille alusel meie wõime ühise töö huwi wahekorda luua mitte ainult rahwa paremate poegade, waid ka rahwaste eneste wahel?

Prantsuse walitsus, keda mul au on esitada, usub seda, tahab seda ja teeb seda.

Prantsuse haridusminister Francois-Albert saatis rahwasteliidu koostöötamise komisjonile 24. juulil 1924. a. järgmise kirja: „Ülesktse, mille Teie waimlise koostöötamise komisjoni nimel hiljuti saatsite ja milles komisjon tema poolt palub toetust, algatatud tööle, on wastuküla leidnud.

Selle töö edust on huwitatud kogu inimkond, sest organiseeritud koostöö üksikute rahwaste wahel wiib waimlisele lähenemisele, mis on kokkukõla ja rahu esimene tingimus.

Prantsuse walitsuse ja kindlasti ka kogu Prantsuse seltskonna nimel tahaks ma rahwasteliidule pakkuda ainelisi wõimalusi tema kawatsuste kindlaks ja ilusaks teostamiseks — rahwuswahelise waimlise koostöötamise instituudi loomiseks Pariisis.

Prantsuse walitsus annab selle rahwuswahelise instituudi asutamiseks ja töötamiseks tarwilikud summad ja ruumid, olles õnnelik, et tal wõimalik on kindlal ja praktilisel kujul töendada, oma palawat soowi jätkata, oma koostööd rahwasteliiduga maailma rahu heaks."

Prantsuse parlament on lubanud iga aasta 2 miljonit franki (30—40 miljonit Eesti marka) instituudi toetamiseks. Peale selle on ta instituudi käitusse annud osa endise Palais-Royali ruumidest. See instituut on asutus, kelle ülesandeks on waimlise koostöötamise uuendamine ja kodifitseerimine. Ma loodan, et see rahwuswaheline instituut, mis asub meie kalli Pariisi südames, tasub mõnele teie hulgast ära selle südamlikkuse, millega mind siin wastu on wõetud wendluse, erapooletuse ja inimlikkuse õhkkonnas, kus teie eestlased praegu üles näitate oma lugupidamist minu isamaa suure poja Charcot'le.

Ludendorff Hindenburgi wastu.

Rahwusline kindral nõuab rahwuslise presidendi lahkumist. Lutheri kabinett lahkub pärast 1. detsembrit?

Berliinist, 20. now. (Trj.) Ludendorff tungib „Völkischer Kurier'is" Saksa president Hindenburg'ile ägedalt kallale wiimase heakskiitwa seisukoha pärast Locarno lepingute asjus. Meele tuletades nende ühist tegewust sõja ajal, nõuab kindral Ludendorff, et Hindenburg Locarno otsuste wastu wõitlusesse astuks wõi presidendi kohalt lahkuks.

Saksa riigikantsler Luther kaalus reedel enne riigipäewa koosolekut walitsuse erakondade ja sotsialistide ning demokraatide juhtidega poliitilist seisukorda. „Vorwärts'i" teatel seletas riigikantsler sel nõupidamisel, et pärast Locarno lepingute allakirjutamist Saksa kabinett täies koosseisus tagasi astub.

Ajalehtede teatel tahab Saksa kohtuminister Frenken kõrge wanaduse tõttu lahkuda.

HEA TOIDU ARMASTAJA
hindab „Pain Normal'i" kui maiusrooga.

Ainus wõimalus pühadeks rahameheks saada on, kui omandate „Estoonia" teatri loterii tähe.

Atlantis.

H. Dominik'i romaan.

Saksa teelest W. M. 18

„Ah", hüüdis Uhlenkort teatud teratusega. „Te peate paremaks läbi maailma rännata?"

„Miks mitte? Oletage, härra Uhlenkort, Teie ees seisab täiesti tüübilise Ameerika tüdruk."

Uhlenkorti ilme muutus tusaseks. „Mina mõtlesin, et minu ees seisab üks Hamburgi Harlessieni wõsu. Kui ma selles eksisin... palun wabandust..."

Ta tõusis püsti.

„Weel midagi!.. Preili Harlessen, ma julgen arwata wõiwat, et ainelise iseseiswuse tunne Teie otsusi juhib."

Christie kehitas õlgu.

„Siis loobute mu ettepanekust küll walel põhjusel. Teie ei oleks mingil tingimusel mõni muinasjutu tuhkatriinu."

„Waid?" Christie tõusis üksiwalt püsti.

„Teie isa pole kunagi lakanud Harlessieni perekonna liige, sellega ühtlasi Harlessieni firma osanik olemast."

Silmapilgu waatas Christie tungiwalt enese ees seiswa uhke ja tugewa mehe otsekohesesse näkku, mis õiglast osawõttu awaldas. Ta näis kahtlema hakkawat. Siis ajas ta end järsku sirgu ja ulatas oma käe.

„Ma tänan Teid, härra Uhlenkort, Teie osawõtu ja huwi eest. Ka kui niisugune nõudmine minu poolt waheset ehk täiesti põhjendatud oleks... Ma tean oma isa süüdi... Ma tean, kuidas see Harlessieni firma peale mõjus... ma tean samuti, et mul minait nõudmist pole. Ma loobun."

„Preili Harlessen, teate Te ka, millest Te loobute?"

„Kui suur see summa on, on mulle üksköik. Olgu ta suur wõi wäike. Weel kord nu tänu, härra Uhlenkort."

Uhlenkort haaras pakutud käe ja kummardus selle üle. Ta silmad wiibisid noorel, ilusal näol.

„Harlessen olete ometi, preili Christie. Ma lähen, kuid selles lootuses, et Te kord teisiti mõtlete."

„Te loodate, et see Harlessen'i põlwpea... ma oskan wäga hästi Teie mõtteid lugeda... Ühel heal päewal end parandab."

Uhlenkort naeris.

„Mu lootus suureneb, kui Teid kuulen."

„Oo, ma hoiatan Teid! Ärge lootke palju. Wast nii mõnigi tilk wett woolab weel Elbet pidi alla."

Jälle kummardus Uhlenkort ta käe üle ja jurus selle kitsastele sõrmedele pikka suudluse.

„Me näeme weel!"

Uhlenkort oli läinud. Hajameelselt wahtis Christie Harlessen läusse. Siis toetus ta käsiwarrele ja tahtis tõusta. Oiates wajus ta tagasi. Ta käsi tõusis südamele.. Oh, mis see oli?

Arst, kelle teenija kambri juhatas, leidis ta sügawas minestuses.

* * *

Montegnas Panama kanali ääres. Troopika põlismetsa walgus. Ainult suure waewaga suudawad kirwes ja kütis haalitud lagendikku lopsakast, ikka jälle uuesti ülesajawast taimekaswust waba hoida.

Siin New Canal Company peakorter. Suur juhatusehoone, ehitatud massiiwsest betoonist.

Selles majas walitseb James Smith, New Canal Cy. peainsener, sajatuhande inimese ja wiie miljoni hobusejõu peremees. Siit jooksewad käsud uue kanali ehituse ettewõtte sajasse järku. Siit juhitakse inimesi, masinaid... ja lõhkeaineid, mis eneses kuulmatuid jõude warjawad.

James Smith on selle tööstusriigi walitseja. Ainuwalitseja.

Libtsa puurinsenerina oli ta oma elukäiku alanud. Haruldane organiseerimisand, mitte millegi ees tagasikõhkuw energia, ja pea täis kõige geniaalsemaid tehnilisi ideid lasid ta lühikese aja jooksul kõige kõrgemale astmele jõuda.

James Smith istus kaartide ja kawandriga kaetud laua ääres. Tema ees laual oli New Canal Cy. kiri, mis talle ametlikult Ameerika parlamendi otsusest teatas.

Järkjärguline purustus... poomisesid ta huuled... Hea, heal... üks sala koorem langeb mul südamelt. Awalikult pole ma seda kunagi tunnustanud. Pole kunagi tohtinud tunnustada, et ma seda wastupidist arwamist pooldan.

Kuidas wõttis tema... selle otsuse wastu. Tema nägu oleksin näha tahtnud.

Peainsener kummardus juure kawa üle, mis kõigi miinide ja nende juure wiiwaid käike kujutas. Ta sõrm jälgis punaseid jooni, mis iga miini juurest juhatushoone poole pöörsid. Ta silmad libisesid kõrwalolewale wiskele.

Siin uued ühendused üksikpurustuseks pooletunniliste waheaegadega.

Rahuldatult wajus ta oma leentooli tagasi.

„Nii on hea! Skeem on korras. Maksab küll mõni miljard enam... Kuid see tuleb jälle sisse.

Aga tema... Tema... See on temale raske löök... Ma imestan, et ta midagi enesest kuulda ei lase, et ta juba kauemat aega siin pole olnud.

Tema!... Silmapilguks kattis James Smith oma silmad käega... Mõistatus... mõistatus, ja ma arwasin teda ometi wäga hästi tundwat.

Ah!... Ta käsi wajus alla. Ta silmad laiusid kui näeksid nad tulewaid asju. Ta hüppas üles ja kõndis erutatult edasi-tagasi.

Ei! Ei! Ta pole niisugune, kes end kergesti oma kawatsusest eemale wiia laseb. Tal on midagi haudumas... Midagi halba! Ja... oleks see wõimalik?

Ta läks tagasi kirjutuslaua ääre ja haaras ühendusteede skeemi. Mingi ebamäärase ütluseaa lasi ta tema jälle langeda.

Ja! See on wõimalik... Wõib kõrwal-ühendusteid teha... nägematuid.... ülesleidmatuid... mis mingil tingimusel awalikuks ei tule.

Mõttes käis ta edasi-tagasi.

Ja!... Nii läheks see. Ma seaksin sisse kõige waljuma kontrolli. Üksi kutsumatu ei tohi juhtele läheneda. Ühendusruum peab alalise järelwalwe all olema. Uksed lukustatakse ja plombeeritakse niipea kui ühendus walmis.

* * *

Põhjast tuli jaht lennates, suur, kiire erajaht. Üks teenija astus kajuti.

„Maa nähtawal, mr. Rouse!" teatas ta ja kadus.

„Ah, Juanita, tuled sa kaasa puugile, kust waba wäljawaade igasse külge."

„Tänan, Guy! Paari nädala jooksul, mis ma siit eemal olnud, pole küll midagi muutunud."

Sinine ookean nende all.

„Seal taga kerkib mander.... noh, kuidas soowid. Üldse, et meie kõneluse juure tagasi pöörata.... keiser Augustus saatis mulle äärmiselt meelitawa kirja, milles ta ka sind meeles peab. Teated, mis sa talle Kaplinnast saatsid, olid talle mõistagi wäga wäärtuslikud. Ma näen juba diplomaatilisi segadusi algawat, enne kui maskeeritud wäljarändamine hoogu saab."

„Sa kõneled keisri tänust šifri sõdeli eest. Selle peaksin õieti tagasi lükkama. Sest see teine on sinu agentide oma seal all. Ma polnud, pean tunnustama, mitte wähe üllatatud, kui agent mulle raskesisulise läbirääkimise sõnasõnalt teatas."

Külm naeratus libises üle Guy Rouse'i näojoonte.

„Kuld awab kõik uksed! See ütlus maksab, kuni inimesi on. Kus on mees, kes kulla särale ei alistuks?"

„Usud sa tõesti, et kõik inimesed...?"

„Kõik? Ei, igalpool on nõndanimetatud idealiste, inimesi — minu arwates pole nad loomulikud, — kes särawale kullale ei alistu. Kuid neil inimestel pole tähtsust. Hüüdjahääled kõrwes. Nad jooksewad peadpidi wastu tõsielu müüri. Ja ometi...." Ta suu tõmbus irwele. „....teeks see mulle määratut lõbu, niisugused tüüpe kord kiusata. Tead sa, Juanita, kuidas piibliloos sõber saadan teda kord kiusas?"

„Guy!" Juanita tõmbus tagasi.

„Sa lähed liiga kaugele.... sa teed pattu!"

Guy Rouse tegi äärmiselt imestunud näo.

„On sinulgi weel igiwana lapseusku, Juanita? Ma mõtlesin...."

„Guy, jäta see!" Süaaw korts tekkis ta kulmude wahele.

„Igal inimesel on oma, mis...."

Ta tõusis püsti ja astus kajuti akna juure.

„Juanita, ma imestan", kõlas ta seljataga. „Kui ma sinust õieti aru sain.... ja ma mõistan ju sind ometi.... tahtsid sa öelda — mis salakortse warjab, sügawasti warjatud.... Ei tahtnud sa seda öelda?"

Juanita lasi akna pideme lahti ja pöördus aeglaselt. Puurim pilk langes Guy Rouse'i näole.

„Jah, seda tahtsin öelda! Sa arwasid õieti. Warjatud kortsud on igas hinges.... igas.... ka sinu omas."

„Ka minu omas? Hm!"

Guy Rouse waatas talle sügawasti silmi, kui tahaks ta neist midagi lugeda. „Ja sa arwad sinna pilgu heitnud olewat?"

(Järgneb.)

Kokkuhoid kinnituse läbi.

Ilmasõja sündmused ja tagajärjed on meie maa kapitaliwaeseks teinud. Enne sõda oli, waatamata suurte kindlate kapitalide peale pankades ja wäärtpaberites, miljonid kuldrublad riigi ja ühistegelisel alusel töötawatesse hoiukassadesse kogutud, mis sinna just laiemate rahwakihtide poolt paigutatud. Nendesse kihtidesse kuulusid ka rohkearwuliste matuse-wanaduse eest hoolitsemine ja lesekassadeliikmed, millised kassad osalt ja suuri kapitalisid kogunud olid. Kõik need summad läksid otsekohe ehk kaudselt rahaasutuste kätte, kes selle tõttu walitsesid rikkalikkude kapitalide üle. Edasipüüdjal isikul ei olnud raske jatkuwat ja odawat krediiti saada.

Käesolewal ajal on meil aga otsekohese krediidipuudusega tegemist, mille põhjused küllalt arusaadawad on. Hoiusummad pankades, ümberarwatult kuldrubladesse, suluwad kokku, teised hoiukohad aga puuduwad. Tagawarasid sularahas on praegu waewalt leida ja nii wõiwad krediitasutused kapitalide puudusel ainult üksikuid krediite lubada ja neidki wäga koormawatel tingimistel. Niisugune seisukord mõjub wäga tuntawalt iga üksiku kui ka terwe majanduslise tõusu peale, kuid paranemist sel alal ei ole näha. Abi peale wäljamaalt wõib waewalt loota, sest aidatakse enamasti ainult neid, kes oma jõududega tõusule alguse panewad. Wäljapääsu teeks sellest seisukorrast on eneseabi kokkuhoidmise kaudu, s. o. oma tarwiduste ja antud sissetulekute kokkukõlastamise kaudu, nii et järjekindlalt iga kuu teatud summa üle jääb. Kuid kõrwalepanemine on raske wähese sissetulekuga laiematel kihtidel. Wäikeste summade reeglipärane panka mahutamine on koormaw; jääwad aga need summad koju, siis wõidakse neid kogemuste järele silmapilkse tarwiduse peale kergesti wälja anda ja sellega kustub kogumise tahe. Teatud sundus aitab kõrwalepanemiseks kaasa, mis näha on seltside ja ühisuste liikmemaksude juures, milliseid liikme juurest ära tuuakse ja milliseid just nimetamiswäärilistes summades wõlga ei jää; kõrwalepandud krossid (kopikad) on aga samade liikmete juures erandina olemas.

Seda inimlikku omadust arwesse wõttes on Tallinna kindlustusselts „EKA" igal pool toimetatawa rahwakinnituse loonud. Igakuulised preemiad 1—3 kuldkroonini = 100 kuni 300 Eesti marka praeguse kursi järele, toodakse seltsi agentide poolt kinnitutelt ära. Poliisid arwatakse samuti kuldkroonides ja wõtawad osa seltsi ärikasudest. Kinnitussumma on antud sissemaksude juures seda suurem, mida noorem oli kinnitatu kinnituse momendil, sellepärast on kasulikum end wõimalikult nooremalt kinnitada. Kinnitada wõib kapitalisid oma wanapäewade kergendamiseks, laste kaswatamiseks ja hariduse andmiseks ja omastele toetuseks. Igakuune kinnitusmaks on nii wäike, et tema pärast keegi kinnitamisest eemale jääda ei tarwitse, kes üldse mingisugusel alal tegew on; järjelikult on siin tegemist tõsise rahwakinnitusega.

Rahwakinnitusest osawõtmine täidab wäikestele kokkuhoidjatele hoiukassa aset, kusjuures nad igakuulisest käigust sinna koguni wabastatud on. Nendel on peale selle weel see kasu, et enneaegsel surmajuhtumisel, kus harilikus hoiukassas ainult piiratud summa kogutud wõib olla, omastele rahwakinnituse läbi aga täielik kinnitussumma wälja maksetakse. Neil põhjustel on igal ühel huwi „EKA" esituse juures rahwakinnituse tingimistega lähemalt tutwuneda. —n.

K. E. Söödi

luuletuskogu

Kodu

sisaldab järgmisi laule 1910.—1921. a.

Kui Kalew kord koju jõuab... — Hilja! Oleks aeg. — Kui tulewad weel aja sügistuuled... — Kas unenägu? — Tulgu, mis tuleb! — Kujuri A. Weizenbergi 80. sünnipäewaks. — Minu isad. — Pääliku hüüd. — Tuule laul. Sa tulid. — Sõduri laul. — Töö. — Jaan Tõnissonile. — Terwitus. — Nägemus. — Wari. — Koerakoonud. Laadateel. — Põlismetsa järw. — Metsajärwe faladus. — Alewi poisid mängiwad marjast. — Keskööl. — Liuglewad walged neiukingad... — Hämarus. — Üks kõslane. — Nõid. — Näojume pimedas kahwatab. — Õigus ei häwine! — Waitsed waimud. — Surma warajased hinged. — Talwe tulekul. — Isa mälestuseks. — Kui kaowad päewad... — Mina. — Elurada. — Olemata olew. — Kui ei terwitanud päike. Rannakesed. — Suwihommik. — Rukiwäli. — Niitja. — Unistaja. — Mets. Nii elad sa. — Kui ei sõnajalg weel õitse. — Su arm. — Kurbuse meeleolu. — Lumi.

Hind 140 marka.

„Postimehe"

raamatukauplus

Tartus, Suurturg 16, telef. 2-50.

Koikülas awatakse ühispiimatalitus.

Käesolewa aasta alul otsustasid Koiküla põllumehed ühispiimatalitust asutada. Nüüd on ühisus registreeritud. Põllutööministeeriumilt paluti meierei sissejeadmise otstarbel endine Koiküla mõisa ait, mille üleandmist ühisusele lähemal ajal oodata on. Oktoobrikuul käis kohal piimanduse inspektor Emblik, kes hoone ümberkorraldamiseks wastawa joonistuse ja eelarwe kokku seadis. Ümberkorraldamiseks tarwis minew summa loodetakse katta riiklise piimatalituse laenu abil.

Koiküla piimaühisusel on arenemiseks wõrdlemisi head wäljawaated. Piimakarja peetakse ümbruskonnas rohkesti. Ei puudu paiguti head heina- ja karjamaad. Waja ainult karja toitmist paremini korraldada, selleks ühiselt kontroll-assistent ametisse palgata.

Tugew koorejaam tuleks hiljem Tahewasse, teine Laanemetsa awada, mis osalt Koikülast kaunis kaugel. Asja eesotsas on noored energilised põllupidajad. J. T.

Ühispiimatalituste wõrk Walgamaal laieneb jõudsasti.

Üksteise järele lõpetawad tegewuse erapiimatalitused, andes ruumi ühismeiereidele. Nii oli see hiljuti Keeni Lottal, Sangaste Kureweres, Ristiotsal, Kaagjärwes ja mujal, nii sünnib see wastuwaidlemata erapiimatalitustega, mis seni püsima jäänud, sest põllumeeskarjakaswataja on otsustanud ise oma töö waewa eest saadawat tasu maitsta.

Tugewatel, elujõulistel ühisustel on awarad wõimalused ajakohaste meiereide ja m. sisseseadete muretsemiseks, seega kõrgewäärtuslise wõi walmistamiseks, seepärast on Walgamaal läbi löönud koorejaamade süsteem. Tugewa ühisuse ümbruskonda ehitatakse rida wähemaid piimatalitusi, mis lihtsa ja odawa sissejeadega, ainult piima koorimise otstarbel, kuna wõi walmistatakse peameiereis, kus sellekohane eeskujulik sissejeade olemas. Selle kaudu jääb kaugematel ühisuse liikmetel ära kauge maa tagant piimawedu ja ei tule kanda kõrgeid piimasaaduste walmistuskulusid, mis uutes, nõrgal jalal seiswates ühisustes harilik nähtus. Walgamaal töötab praegu 10 ühispiimatalitust. Koorejaamasid on neil: Helmel — 6, Leebikul (töötab elektrijõul) 7, Kuigatsil — 4, Lottal, Laatrel, Karulal ja Restul, igal üks kokku 21 koorejaama. Seega on Walgamaal praegu töötamas 31 ühispiimatalitust, missugune arw Walgamaa kohta mitte wäike pole (Walgamaa on oma produkt. pindala poolest Tartumaast ligi 4 korda wähem).

Arwesse wõttes seda, et 1922. a. Walgamaal töötas ainult 4 ühispiimatalitust, wõib õigusega alla kriipsutada wiimase kolme aasta jooksul piimatalituses silmapaistwat edu.

Edenemiseks kaasa mõjunud on mitmesugused asjaolud, nagu piimatalitustele antaw laen j. m., muuseas ka intensiiwne sihikindel agronoomiline selgitustöö kursuste ja kõnekoosolekute kaudu. J. T.

Walga linn peab uue liha järelwaatepunkti awama.

Looma terwishoiu walitsus on Walga linnawalitsusele teatanud, et liha järelwaatepunkt kaalukojas kuulub tapamajade seaduse järele sulgemisele. Et linnale mitte ülesaamata raskusi sünnitada, on lubatud uue punkti awamisega kuni 1926. a. 15. aprillini oodata. Liha järelwaatepunkti tarwis nõutakse uute wastawate ruumide ehitamist. Kuidas linn sellest küsimusest üle saab, on raske ette öelda, sest linnal puuduwad selleks summad. —r.

Walga raudteetehased mootorpritsi saanud.

Möödunud kewadel oli kuulda, et raudteetehased saawad mootortulekaitse pritsi. Alles nüüd oli tehaste juhataja Tallinnas pritsi wastu wõtmas ja 20. now. jõudis prits Walka. Nagu näha, on see prits Walgas praegu kõige tugewam. Et Walga tuletõrjel on ainult wäiksed käsipritsid, sellepärast on uuest pritsist tulekahju kordadel palju abi loota. —r.

„Sädemete"

lugejatele ja üksiknumbrite müüjatele teatame, et „Sädemed" nr. 9 alates

üksikmüügil

maksab 10 m. nummer.

„Postimehe" talitus.

Põllumajanduse kursused Walgamaal.

Enne jõulu on Walgamaal weel järgmised kursused: 20.—25. now. Karula Matsa koolimajas kohaliku masinatarwitajate ühisuse korraldusel; 26.—28. now. Kaagjärwe Wanamõisa koolimajas Walga põll. seltsi korraldusel; 1.—12. detsembrini Sangaste Tagula koolimajas kohaliku raamatukogu korraldusel; 1.—12. detsembrini Sangaste Tagulas tegelik karjapidamise kursus; 14.—18. detsembrini Laatre algkooli ruumes hra Kaske korraldusel põllum. kursused.

1926. a. alul soowitakse kursusi pidada ja on soowikohaselt aeg ja koht kindlaks määratud:

3.—16. jaanuarini Sooru algkooli ruumes majapid. kursus; 10.—14. jaan. sealsamas põllumajand. loengud; 17.—30. jaan. Leebikus piimaühisuse korraldusel majapidamise ja aiatöö kursused, põllumajanduslised loengud ja tegelik karjapidamise kursus. Majapidamise ja tegel. karjapid. kursustele wõetakse osawõtjaid wastu ainult piiratud arwul. 1.—13. weebruarini on Lõwe algkooli ruumes majapid. kursused; 1.—6 weebr. sealsamas põllumajanduslised loengud. 8.—13. weebr. Taagepera wallamajas põllum. kursus; 15.—28. weebr. majap. kursus Taageperas, koht kindlaks määramata; 15.—20. weebr. Holdre wallamajas põllum. loengud ja selsamal ajal Holdre Pihle talus tegelik karjapid. kursus.

Tegelikkude kursuste lõpul on osawõtjate omawaheline wõistlus karjalauda töödes auhindade peale. J. T.

Narwa 1924. a. laulupeo puudujäägi likwideerimine.

Teatawasti lõppes 1924. a. Narwas korraldatud laulupidu puudujäägiga, mis esialgse aruande järele 138.240 marka suur oli. Üldläbikäik ulatas 2 miljoni peale, kusjuures puudujääk tehtud korralduste juures imestusärataw ei olegi. Et laulupidu korraldatud oli seltskondliste asutuste poolt, kes selle juhtuwa puudujäägi puhuks teatawad summad garantiiks lubasid, mis praegu 152.000 m. peale tõuseb. Ajajooksul on puudujääki õnnestanud kuni 66.500 marga peale wähendada, missugune summa nüüd garanteerijate kanda tuleb. Antud garantiist läheks selle puudujäägi katteks umbes 45 protsent. 20. skp. olid garanteeriwate seltskondliste asutuste esitajad puudujäägi likwideerimise küsimust arutamas. Otsustati weel kord aruanne ja toimkonna asjaajamine üle rewideerida ja siis otsustaw samm astuda. —old.

O. Lutsu kirjanduslik loeng.

Esmaspäewal, 23. now. kl. 8 õhtul esineb kirjanik Oskar Luts „Wanemuises" kirjanduslikku loenguga. Loengu kawas on: Eesti uuema kirjanduse lühike ülewaade, katke nowellist „Kirjad Maariale", katke nowellist „Karawaan", nowell „Jõulueelne lugu", põljeton „Kirjamapp", põljeton „Härra Hüppelmann tantsib" ja weste „Kuidas kirjanikud kirjutawad".

O. Lutsu raamatuid on igaüks lugenud, aga autori ennast ja tema esinemiswiise tunnewad ainult tema lähemad sõbrad. Sellepärast on esmaspäewane loeng heaks juhuseks Lutsu tundma õppida ka isiklikult.

Rahwaerakonna Wiljandim aa konwerents

on Wiljandis, 6. detsembril, linna tütarlaste gümnaasiumi ruumes. Kõnedega esinewad konwerentsil J. Tõnisson — poliitiline seisukord ja erakonna taktika, J. Jaakson — walitsuse tegewus, O. Liigand — riigikogu rühma tegewus ja maaküsimus. Peale selle tulewad arutusele weel kohalikud küsimused ja walimised.

Siseriigist.

Hellenurmes tuleks piimaühisus luua.

Hellenurmes tunti juba ammugi tõsist tarwidust ühispiimatalituse järele. Endisel ajal töötas mõisas juustukoda, kuhu küll ainult mõisast piima wõeti. Seegi asutus seisab nüüd juba mõnda aastat. Mitmel korral on ühispiimatalituse käimapanemiseks nõu peetud, kuid seni on ta teostamata. Wiimaks jõuti nõnda kaugele, et saadi mõisas koorejaama awada endises juustukojas. Koor wiiakse Rõngu ühismeiereisse. Hilise sügise peale waatamata on piimatoomine siiski õige rohke.

Kas siis tõesti Hellenurme põllumehed ei suuda ühispiimatalitust käima panna! Tuleks weel kord piimaühisuse asutamiseks õnne katsuda. Tarwidust tema järele on. K.

Le Coq'i

õlled:

Pilsen

Dombräu

Gladiator

Kultuur-tehnilised uurimised Pärnumaal.

Pärnumaal on kultuurtehnilisi eeluurimisi magistraal-kraawide loomiseks käesolewal aastal läbi wiidud terwe rida. Eriti tuleks nimetada Weewalda, Koonga ümbrust, siis Erge walda, W.-Wändra mõisa sood Sikana ligidal jne. Kõik need tööd on tehtud põllutööministeeriumi korraldusel. Peale selle on töid, mis ennem juba läbi uuritud ja mille kaewamisele pole weel jõutud asuda, nagu näiteks: Tõhela kraawiprojekt Tõstamaal, siis Timmkanal ja Urajõgi Tahkuranna ja Uulu waldade piirkonnas jne.

Siis on sama ministeeriumi kulul mitmete suuremate kraawide kaewamistööd käimas Pärnumaal, nagu Aadru-Koongu magistraal-kraawi, siis Pärnu-Jakobi Taidra kraawi (wiimane jõuab wist käesolewal aastal lõpule). Edasi oleks nimetada mitu kraawi Häädemeeste ümbruskonnas, nimelt: Soometsa-Tolkuse, Wõidukõla ja Soo-Papisilla küla kraawid.

Kraawide kaewamisi on läbi wiidud ja wastuwõtmisi tehtud käesolewal aastal Pärnumaal: Tori mõisas, siis Mäeküla ja Weisjärwe kraawid. Weisjärwe kraawil on alles ainult kraawi alumine osa. Et aga kraawi eesmärk on Weisjärwe wett alla lasta, siis on waja ka ülemine pool warsti järweni wälja kaewata. Muidu on tehtust wõrdlemisi wähe kasu. Ks.

Murde-uurimisel.

A. Laabus.

Suwepäew. Roheline wäli lainetab kergeist puhanguist. Küla waheteil eksib walge mütsike nagu tuule toodud jäneslilletutt, eksib siia-sinna, põigeldes käänakul ja peatudes tanumeil. Wahel pöörab ka tallu: kitsas piht kerge paunaga, noor nägu asjalik tõsine, otsa ees kuldne märk.

Pererahwas lööb kohewile — kes preili on ja mis tahab? Wiimane on agar seletama, weel agaram aga küsitlema. Ta küsitleb üht ja teist ning paneb mõndagi kirja. Eriti näib teda huwitawat wanem põlw, raugad. Mõnda tahab ta neist koguni pikemaks ajaks oma usutlemisele, kogu nädalaks, kogu kuuks. Kuid sellega ei olda nõus, ei teata õieti isegi mispärast, kuid ei olda lihtsalt nõus. Preili juhatatakse edasi, ikka edasi.

Nii satub ta wiimaks wõsasele niidukaelale, kus asub midagi pobuli koha taolist. Läwe ees teeb kaawane koerarakk „kräüh, kräüh". Siis tuleb majast wälja wäheldane kuuekümne aastane mees, kes püüab kõnelda kirja keelt ja teeb isegi kummardusi. See on Ärdu Ants oma ärksa waimu ja wiisakusega.

— Olge head, preili, astuge sisse.

Meie sisemus kujutab enesest puusepa, kingsepa ja igasuguse muu sepa töökoda. Ainuke, mis siin puudub, on jalatäis rumni, kuhu astuda. Wast suurema ümberkolimise järele wabanewad kaks tooli.

Tehes asjalikku juttu, wõib preili Antsule kui teadlikule öelda lühidalt: ta on Akadeemilise Emakeele Seltsi stipendiaat, kes tulnud uurima kohalikku murret. Ent ta ei leia siit objekti, s. o. isikut, keda keelelisel usutleda.

Ants ohkab targa näoga. Ta peab „konstateerima", et siin rumal rahwas. Aga olgu preili murete. Ants on palju käinud ja palju näinud. Ta on huwitatud igasugusest uurimisest ja puurimisest. Muuseas „waldawat" teda ka keeleküsimus.

— Te tunnete ümbruskonna inimesi. — üttleb preili. — Kas te ei wõiks soowitada mõnda objekti.

Selle peale teeb Ants näo nagu onkel, kes annab õetütrele patsaka raha. — Noh olgu siis, kui te just soowite, — ütleb ta. — Mina wõin olla teile objektiks.

— Aga ei! — hüüab preili. — Teie ei kõlba selleks. Te olete palju reisinud, kõnelete kirja keelt, olete üldse liig palju arenenud.

Antsul jääb suu lahti. Ons see wõimalik, et ta on miskis juba kõlbamatuks arenenud

Preili seletab: ta wõiwat tarwitada niisugust inimest, kes oleks elanud kogu oma eluaja kodukülas, kel ei oleks olnud kokkupuuteid muu maailmaga, ei teiste keelte ega murretega. Hea kui ta ei oleks kirjaoskajagi.

— Ah nii! — Nüüd saab Ants asjast aru. Tema ei kõlba siis küll tõesti objektiks. Selleks peaks olema mõni hoopis pime mütt. Kahjuks aga ei tea ta juhatada niisugust. — Pardong!

Preili lahkub Antsu kummarduste saatel.

Ja jälle näikse waheteil eksiwat walget mütsikest, mis nüüd juba üsna närwilikult põikleb siia-sinna. Metsa tagant tõuseb tume pilw. Äkiline puhang paiskab mütsi lagedale kesapõllule. Joostes selle järele, pääsewad tuules lainetama pikad ruuged juukseed. Siis hakkawad sadama esimesed jämedad piisad.

Peawarjutu satub nõmmeteele ning ruttab läbi wihma edasi.

* * *

Tagla Anu on seitsmekümne aastane eideke. Ta elab kanarbikuga kaetud nõmmel, kuhu ta kadunud mees ehitanud onnikese, elab ihuüksi, koab ja ketrab ning käib päiwiti kergemail töil.

Kui ta endamisi istub ja kesk pladisewat sadu uks lahti paiskub ning noor kaunis olewus lahtiseil juukseil tuppa lendab, ehmub eideke keletuks. Wast tüki aja pärast saab ta öelda:

— Mea arwassi ollew taewa engle!

Preili wabandab ja palub ulualust. Eit toob käteräti, millega kuiwatada wihmast tilkuwaid käsi ja nägu, juhatab seinapeeglikese ning leiab isegi kommi. Toa seadis on kehw, kuid puhas ja korralik.

Kui juba istutatse, siirdub jutt Anu eemäigule. Preilit hakkab see kõwasti hwitama. Ta saab teada, et Anu on põline mõisakurulane, siin sündinud, siin elanud, siia ka sureb. Temas on säilinud Mõisakuru kombed ja keel wahest puhtamalt kui kelleski muus.

Preili tähendab, et ta on keelenurija ning küsib, kas Anu ei tahaks olla abiks seejuures. Anu naeratab — mis tema teab niisugusest asjast! Preilil tuleb tõlgisti seletada ja küsitleda ning kuni lakkab aknal trummeldamast sadu, wõib ta rõõmustada, et on suure otsimise järele üsna kogemata kombel leidnud objekti. Homme algab töö.

Preili saab korteri naabri tallu. Ta asetatakse wäikesesse wastsesse aita, mille kaheruudulise akna all on laud tooliga, nurgas woodi, kuhu toob noor perenaine pahta pesu. Ka kosti saab ta talust.

Mõnusasti wäljapuhkamna rutiab preili järgmisel hommikul aegsasti Taglale. Anu istub laua juures, walge põll ees, käed koos ja näol piihalik ilme. Preili jaoks on tool teisel pool lauda. Kui ta lahti teeb ilmatu paksu raamatu, hakkab eide hingamine wärisema. Preili tõstab enese ette riidakese walgeid kaarte ja wõtab pliiatsi. Siis hakkab ta sõnaraamatu järele küsitlema üksikuid sõnu, nende käändeid, muuteid, wälteid...

Et mitte segawalt mõjuda objekti keeleinstinktile, ei tohi uurija ise hääldada küsitawat sõna. Ta peab selle kaudsel teel panema objekti suhu. Arusaamatuna kaldub Anu tihti asjast kõrwale ja imesiab iga uue sõna juures — kas preili seda ise ei teal

Esiotsa edeneb töö wisalt. Ilma tegewuseta mõtelda on Anu ajule raske. Preili soowil wõtab ta oma näputöö. Klõbistades sukawarrastega tunduwad talle kõik küsimused hoopis kergematena. Aegajalt hakkab ta umbkaudu tajuma, milliseid wastuseid talt soowitakse. Hoolimata oma wanadusest on ta kaunikesti wastuwõtlik, seejuures aga oma keeles täiesti kindel. Ka on ta keel sõnarikas. Preili peab peagi tunnistama, et ta on leidnud parima objekti.

Päewas otsustatakse töötada laekla tundi. Preili lubab Anule selle eest kakstuhat marka tuus. Kuid Anu sõdib sellele wastu; kui ta wõib oma näputööd teha, ei taha ta midagi.

Uurija ja objekti wahekord on sõbralik. Öeldakse üksteisele „sina" ja jutustatakse wahetewahel lõbusaid lookesi nii ülikoolist kui ka Mõisakurust. Käies lähemas alewis postil, toob preili kompwekke laasa. Anu maitseb neid õrnalt nagu taewa mannat. Wahel wiskub preili woodi ja Anu on õnnelik, et sellane saks pikutab tema woodis.

Ses endises külalisduses peitub ajahalituse all iwake edewust. Nagu preili kuuleb, uhkustab Anu ümbruskonnas sellega, et tudengist keeletark nimelt tema on walinud oma uurimistöö jaoks. Ta teadmisi on seega austatud enam, kui kellegi teise omi Mõisakurus. Et see Anule meelt mõõda, kinnitab preili teda ses arwamises igal parajal juhusel.

Töö edeneb ja päewad möödumad. Jaani laupäewal toob preili Anule wäikese pakikese. Krabistades paberit lahti, wärisewad eide käed suurest ärewusest. Siis tuleb nähtawale sinise mustriga sitsi rätt, tulisued sukawardad ja läikiw sõrmkübar.

See on jaanipäewa kingitus. Anu ei julge seda kuidagi wastu wõtta. Kui ta sest siiski ei pääse, lähewad tal silmad märjaks. Ta ligineb preilile ja paitab sõnatult oma wana käega selle noort õlga. Peale selle saab ta rõõmsaks nagu laps.

Preilile meeldib ilusasti puhtaks küürituud toake. Ta kutsub Anu westlema. Nad istuwad teine teisele poole lauda ja siis algab jutt, millele ei taha tulla lõppu. Wana eideke pimedast Mõisakurust ja noor hariilane ülikoolilinnast — see on ju minewik ja tulewik. Ja eks ole neil jutustada paljugi!

Tuba hämardub. Õhtutaewas ujuwad pilwerangakesed nagu kullatud luiged. Nõmm waikib. Ja waikib lõpus ka onnike, kus istutakse käsipõsikile laua juures...

Peale jaanipäewa jõuab töö lõpukorrale. Preilt annab Anule paaripäewatise puhkuse, sest ta tahab ette wõtta wäikest ringreisi koha nimede pärast.

* * *

Aruotsa rahwas wõtab loogu. Wälgub kümmekond reha. Järjekorraline talu pere on suurendatud päwilistega. Wiimaste hulka kuuluwad ka Ärdu Ants ja Tagla Anu.

Et töö kerge, jatkub riisujate ridades juttu, naljа, naeru. Nooremad püüawad ületrumbata üksteisi, lõpides wanemate kulul.

— Anu õe, — hüüab laia näoga sulane. — Mis tarkust sa selle tudengi reilile õge õppet?

— Mis sea sest tääd, — wastab Anu teravalt.

— No sellepärast ma jo küsigi, et ma'i tää.

— Anu om müüd targemb ku mõni kuulmeister, et ta joba tudengile wõib tunne anda, — kuuldub kustilt, millele lisaks tuleb teisalt:

— Anu om rohwesser. Ha-ha-ha...

Anu waikib põlgusega. Siis sumbutab peremees naljа ning wõtab asja tõsisele arutusele.

— Mea ei saa aru, mistä sääl siu man käib, — algab ta. — Ütekõrra oli, et käis siin üüts wanawarakorjaja. Sii läsk' külä läbi ja läüs sõs oma tiid. Aga sii walgenokkikandja om joba arwata kuu aiga siin ja ei tii wiil juttugi äräminekust. Mis asju teä sääl siuga aab Sea wõis ütelda, Anu.

— Teä uurib kiilt, — wastab Anu lühidalt.

Kuid see ei rahulda peremeest ega kedagi teist. Kui siis ühelt ja teiselt poolt on awaldatud mitmesuguseid arwamisi, teeb wiimaks suu lahti ka Ärdu Ants.

— Laske ma seletan teile. — ütleb ta. — Mina tean seda asja põhjalikult.

Jäädakse kuulatama, sest mis nüüd tuleb on tõde. Ka Anu nõjatub rehawarrele.

— Preili om akameedilise seltsi spitendiaat, — jatkab Ants. — Ta on tulnud uurima Mõisakuru keelt, tahab teada, et kudas siin kõneldas, kudes kõlab sii wõi tõine sõna ja paneb selle siis kõik paberisse. Eejkõõt oli talle waja inimest, kellelt seda kõike küsida ja uurida. Ta käis ka minu pool. Mina ei kõlbanud talle oma keelega, üüles et olen liiga haritud. Ta pidi otsima niisugune inimese, kes ei tää kõige wähemaki muust maailmast pääle Mõisakuru ja

Kirepi ja Kiräpää.

Tartumaad kirjeldawas teoses „Eesti 1.", mis muidu teadusliselt nii täielik ja täpne, esitataksе ekslikku waadet, nagu oleks Eestis olemas üksainus Kirepi, kellest siin kõneldakse mitmekümnel leheküljel, kuna ometi peaks olema kõne kahest koguni erilisest kohast. Olewiku „Kirepi", mida nii tihti mainitakse Rõngu kihelkonna kirjelduses lehekülgedel 391—418, seisab Tartu-Walga raudteest läänes: Rõngu ja Uderna wahel. Kuid see „Kirepi", millest juttu on Tartumaa ajaloo kirjelduses lhk. 86—87, on müüdsest Kirepist õhujoones umbes 40 klm. eemal kagupool, Wõhandu jõe keskjooksul, selle Tammula järwest wäljajooksu ligiduses jõe kaldal mäeseljandikul, ning selle õige nimetus on Kiräpää (rahwasuus ka „Kiräpihä"; kumb neist nimedest algusliselt õigem, seletagu keeleteadus).

Tõepoolest on küll ka siin ligikonnas olemas oma Kirepi nimeline koht, kuid see leidub Kiräpäästkm. 7—8 idas, teinepool Wõru linna. Seal on kaks sellenimelist weskit (Mõe- ja Ala-Kirepi) ning suwerestoraan; ta on suwisel ajal wõrulastele meeldiwaks „rohelise-söidu" kohaks, — oma loodusilise ilu pärast: kena Kasaritsa wõi Werijärwe ligiduses. Kuid üldiselt on ta ikkagi wähese tähtsusega ja jääb Rõngu Kirepi kõrval üsna warju; nende nimede wahel pole siis wõistlust karta.

Kuid Kiräpääle peab küll tingimata ta õige ja päris nimetus kätte antama, ega tohi seda enam kunagi „Kirepi" wäärnime kandjaks teha. Seda sunnib „Postimehe" 246 nr. muidu hästi asjaliselt ja huwitawalt kirjutatud „Joontes Põlwa kihelkonna ajaloost".

Ka siin kõneldakse ikka ainult „Kirepist", ega kuntagi „Kiräpääd". Kiräpääle saagu kätte ta põline nimetus, mis on antud juba endisel Eesti wabadusajal, mil wäga tõenäitlikult siin kohal, püha Wõo jõe äärsel mäeseljakul, leidus sellenimeline Eesti muinaslinn, soodsat jõest ülekäigu kohta walwamas (seda laseb oletada asjaolu, et Saksa walitsuse ajal siia paika ehitati Wõo jõele suur ja kindel sild, mille kaudu läis Tartu-Pihkwa maantee; wahest oli see tee juba olemas Eesti ajal). Nimetus „Kiräpää" näitab ligidast sugulust mitme teise Eesti muinaslinna ja maakoha nimega: Otepää, Taiwanpää, Linnapää, Kiwidepää, Ollepää jne.

Koha suurt tähtsust sõjawäeliselt tundes, asutas siis Ugala maad walitsew Tartu piiskop siia Eesti muinaslinna asemele tugewa kiwikindluse, mis omandas endise eestilise nime, kuid saksastunud wäänatud „Kirrumpä" kujus. Kas ehitus sündis juba 1926. a., millist aastaarwu mainib wäheusaldataw Helmi kroonika, on küll wäga kahtlane, sest sel ajal ehitati alles Tartut ja Otepääd, mis tähtsamad olid, ja waewalt jatkus küll alles asuma hakkawal piiskopil mahti kolmanda kindluse rajamiseks. Kuna aga siia külge waenulise Wene naabri wastu warjupaika waja oli, on loks igatahes tekkinud juba 18. aastasajal, kuna aastal 1322 Gediminl sõjakäigu puhul sellest kõneldakse „kindla majana" (Festes Haus). Hiljem keerlesid Kiräpää ümber nii mõndagi korda sõjatormid. 1342. a. oli ta orduwäe koonduskohaks, kust ordumeister „hästiwarustatud sõjawäega ja suure hulga ecstlastega" Pihkwa wastu sõjakäigule läks. (Kuna Tartu piiskop jõuetu oli üksi oma maad Wene wastu kaitsma, oli ordu juba warem Kiräpäässe oma mehed kaitsewäkke saatnud; nii 1340. a. 400 meest).

Erilise, kuid kurbloolise tähtsuse omandas Kiräpää aga suure Liiwi sõja algusel 1558. a. kewadel, mil ordumeister Fürstenberg siia oma sõjawäe tõgus „maapäästmisels" — piirikindluse Wastseliina wäljaaitamiseks Wene hädaohust. Kuid ta wiibis siin niikaua, kui Wastseliin langes ja sealt waenuwägi Kiräpää poole walgus. Siis ei usaldanud ärahirmutatud ordumägi Kiräpääs wastu hakatagi, waid läks Walga poole pakku. Kindlus aga, ühes sinnakogutud hulga moona ja sõjawarustusega pandi põlema, et see mitte waenlaste saagiks ei jääks. Sõjawäe lahkumisel ruttasid aga ümbruskonna talurahwad kähku tuld kustutama, ja nii ei saanud loss üsna maha põleda. Waewatasuks wõtsid nad muidugi mahajäetud moonalaod enesele.

(Saksa kroonika kirjutaja ütleb põlastawalt, nad olewat joonud õlut, mõdu ja weini „täislakkumiseni). Warsti olid ka wenelased jaol, wõtsid lossi üle ja seadsid ta jälle korda; nimelt tehti kaitseks laialine puuwarustus.

Aga Kiräpää auaeg oli igatahes mööda. Mitmel korral uuesti Poola ja Rootsi sõjas raskelt kannatades, wajus ta järgnewate aastasadade kestel waremetesse. 1682. a. teatatakse, et müürid enamasti lagunenud olewat, ainult punane torn seiswat alles. Hiljem purunes seegi.

Sada aastat hiljem ilmus küll hea juhus Kiräpää unesti elluäratamiseks, kuid kahjuks jäetti see tarwitamata. Kui a. 1783 Katarina 2. käsul meie maa walitsusliselt ümber korraldati, muuseas liig suur Tartu maakond kaheks jagati, määrati idapoolse uue maakonna jaoks ajutatawa linna koht Kiräpää ligikonda, Wõhandu ümbruses. Oleks nüüd selle kawa teostajatel olnud wähegi lugupidamist ajaloo wastu, oleks nad linna rajanud Wõhandu kaldale ajalooliselе Kiräpää kohale, milline paik linna jaoks õieti omane oli. Kuid linnaasutuse teostajad talitasid oma tarkuse kohaselt, silmas pidades ainult ainelisi huwisid ja kiirustasid oma ettewõttega, et uuelt keisrinnalt kiitust teenida. Taheti üsna ruttu mõnda mõisat linnaks muuta, et siis sinna kohe rajatawa linna ametikohti paigutada saaks. Alguses mõeldi Wana-Koiola kroonumõisa peale, kuid et see maanteest kõrwal seisis, esitas kindralkuberner Browne keisrinnale seks Wõru mõisa ostmise, mis oli otse Tartu-Pihkwa tee ääres. See omandatigi parun Hengdenilt 570 tuhande rubla eest. Nii seati Wõru mõis 1784. a. „keisrilinnaks". Mõisa herrastemajasse asusid määratud liknapea, uued maa- ja kreisikohtud ja rentei. Ei hoolitud sellest, et uus linn sai soo saarekesele, kus tal kaswamise wõimalus wähene, kuna ometi kõigest paari wersta kaugusel Kiräpää kohal hoopis awaram ala saadawal oli. Nimigi sai linnale seni hoopis tundmata mõisalt; ajalooline Kiräpää nimetus jäeti unustusesse. Selle waremetelegi sai uus linn häwitajaks, sest linna majade ehitamiseks toodi kiwe suurelt jaolt K. „linna-kansilt", mille tagajärjel sinna on jäänud ainult wähesed riismed.

Kuid kindlalt püsima jääb ajalooslе ikka Kiräpää aurikas minewik. Ta tähtsus tunnistati selgelt, et Kiräpää oli ajutt Tartu piiskopi asukohaks, et ta oma nime andis korraks kogu kihelkonnale, ning et ta maa-ala ulatas hästi kaugele Põlwa poole. Selle kindlaks tunnistajaks on ajalugu, et Põlwa kihelkonna kolm mõisat: Wana- ja Wastse-Koiola ja Timmo, Saksa keeles tänini kannawad nimetusi: Alt-Kirrumoä, Neu-Kirrumpä ja Klein-Kirrumpä (igal nimel Koikiill taga). Nad on seega kuulumud omal ajal Kiräpää lossile.

H. Prants.

Tartu maakonnawalitsus planeerimise peakomisjoniga wägipulka wedamas.

Pole ammu tagasi, kui maakonnawalitsus maakonna kaugemasse Awinurme walda asutas jaoskonnaarsti koha. Jaoskonnaarsti majandusliku olukorra kindlustuseks palus maakonnawalitsus planeerimise peakomisjoni, et Awinurme jaoskonnaarsti kohaks poole normaalkrundi suuruses maad antaks, nimelt Awinurme metsaametnikkude kruntidest, kes maad üle lubatud normi kasutawad ja peale gi mõisa südamest, kuni sellekohaste määruste järele metsaametnikud palgamaana kasutada saawad metsaga ühenduses olewaid endiseid metsaametnikkude kohte. Planeerimise peakomisjon wastas, et Awinurme metsaametnikkudele ei ole palgamaad üle lubatud normi planeeritud ja sellest ei ole wõimalik arstile maad eraldada.

Kuna maakonnawalitsusel aga kohapealt saadud andmed on, et planeerimise peakomisjoni teated tõele ei wasta, on maakonnawalitsus põllutööministri poole pööranud, et tema asja lahendada püüaks ja metsaametnikkude ülenormi maast arstikrundi laseks wälja planeerida.

Estoonia teatri loterii peamüügikohad Tartus:

kõik pangad, postkontor, „Postimees", Majanduslühisus, spordiäri Kiwastik, Reinholdi k/m, Rohtu äri, Raudsepa raamatukauplus ja Luiki äri. Rutake omandamisega, warsti kaowad tähed müügilt.

Ohukest walget

pakkimise-paberit

naela ja puuda wiisi pakub

„Postimehe" raamatukpl.

Suurtura 16, telef. 2-50.

Kes oma lapsi armastab,
see ei jäta neile tellimata

„Lastelehte"

Kaitseliidu pidustused 6. detf.

Tartu linna ja maakonna kaitseliidu esimese aastapäewa pidustused on pühapäewa, 6. detsembri peale kindlaks määratud. Pidustuste üksikasjalik kawa ei ole weel lõpulikult walmis, kuid nõnda palju on kindel, et kl. 12 l. linna ja maakonna kaitseliidu ühine paraad ära peetakse, kusjuures mõlemile malewale ka lipp pidulikult üle antakse. Lippu õnnistama on palutud piiskop J. Kukk ja metropoliit Aleksander.

Sundmäärused tulekahjude äraholdimiseks Tartumaal

on maakonnawalitsuse administratiiw-osakonna poolt wälja töötatud ja maakonnawalitsusele seisukoha wõtmiseks esitatud. Sundmäärus näeb ette ohjude ja tulekollete ehitusmäärused, tulega ettewaatlikult ümberkäimise wiisid, ettewaatusabinõud wiljapeksmise, rehekütmise, pidupidamise jne. juures, kui ka kinode, teatrite, õppeasutuste, saewesкite jne. ettewaatusabinõud tulekardetawuse suhtes; neis määrustes on ka ära määratud tulekustutusabinõud, mis igas majapidamises igal ajal korras peawad olema, kui ka fundus elanikkude abiandmise kohta tuleõnnetuse puhul.

Narwa linna raamatukogu

on tegutsenud oktoobrikuul s. a. 27 päewa. Selle aja jooksul on raamatukogus käinud üldse 1492 inimest, kes 1920 köidet raamatuid nõudsid. Antawatest raamatutest oli eestikeelseid 16, wenekeelseid 1870, saksakeelseid 28 ja ingliskeelseid 6 raamatut.

Kuna raamatukogus wenekeelsed raamatud suures enamuses, siis on sellega ka seletataw nende järele nõudmine. —o—

Tartu teated.

Tartu wanadekodu.

Tartu wanadekodu uus hoone, mis praegu ehitamisel, mahutab kokku 434,24 kantsülda. Arwates ühe kantsülla hinnaks riikliku ehituslaenu komitee poolt näidatud aluste järele 17.000 mrk., läheb kogu hoone ehitus maksma 7.382.080 mrk. Käesoleval aastal ehitatakse katuse alla osa, mille maht on 275,88 kantsülda ja ehitushind 4 miljonit 689.960 mrk. Käesoleva kuu 5. päeval olid walmis mullatöö, alusmüürid ja esimese korra seinad akna wõlwideni.

Töö-hoolekandeministeeriumi poolt on wanadekodu ehitustöödeks 1.650.000 mrk. toetust määratud.

Kellel õigus?

13. okt. s. a. peksis Saare talu omanik, Aleksander Schasmin oma wilja ja oli masina üsna majade ligi lasknud üles seada. Rehepeks möödus õnnelikult ilma mingi wahejuhtumiseta, sellesama päewa õhtuks.

15. oktoobril läks masinist linna ja taluperemees Schasmin Palamuse laadale, ära minnes laadale, keelas Schasmin katla kütjat, kes kodu jäi, mitte katla alla tuld teha, ega püüda masinat ära wiia, sest et kange tuul majade peale puhub. Umbes kell ½16 tuleb peremees laadalt koju ja näeb juba eemalt, et katla korsten suitsu wälja ajab. Silmapilk kustutab peremees katlast tule, sest tuul ajas suitsu ühes sädemetega otse majade peale. Samal ülmapilgul löök lauda õlest katus mitmest kohast lõkkele, mis kange tuule — maru — tõttu nii rutu laiali laguneb, et kustutamine enam suidagi wõimalik ei ole ja järgmisel silmapilgul on tuli ka juba elumaja õlest katusel, nii et mõne minuti pärast mõlemad hooned üleni põlewad.

Sinnetul põles siis kõik loomapõhk ja kõik talu wili wiimase terani, sest et kuiwatamise otstarbel oli wili kõik elumaja ühe katusse all olewasse rehe alla kokku weetud.

Nüüd tuleb Kuremaa walla tulekahju kordadel wastastiku abiandmise selts, näeb õnnetut selle raske koorma all ja, tema ristiskätega ärdast palwest hoolimata, teeb ühel häälel järgmise otsuse: „Meie sulle, sinu seltsis kinnitatud summat ärapõlenud hoonete eest, mitte pennigi wälja ei maksa sellepärast, et sina ise oma õnnetuses süüdi oled, et sa masina wäga hoonete ligidale laskisid üles seada.

Kui nüüd küsitakse, kummal õigu, kas kinnitusseltsil wäljamaksu keelata wõi kahjusaajal nõuda, siis ei saa siin muud, kui kohus peab asja lahendama.

Sarnaseid juhtumisi on waremgi olnud.

Linna algkoolid.

Õpilasi 3972.

Andmete järele, mis linna kooliwalitsusel käepärast, on üldine õpilaste arw linna algkoolides praegu 3972, klasse 118. Algkoole on 16 ja peale selle weel abikool, mis käesolewal sügisel tegewust alustas.

Kõige perekam on 5. algkooli, nimelt oma 548 õpilase ja 15 klassiga. Teistes koolides on õpilasi järgmiselt: 1. — 365, 2. — 360, 3. — 354, 4. — 228, 6. — 319, 7. — (Karlowa warjupaik) — 30 õpilast 2 klassiga, 8. — 115, 9. — 168, 10. — 110, 11. — 128, 12. — 288, 13. — 234, 14. — 225, 15. — 355 ja 16. — 90 õpilast.

Mõrkoolis on 3 klassi 55 õpilasega. Õppeaastate järele on kõige enam õpilasi 4. klassis, nimelt 894, kolmandas 822, wiiendas 655, kuuendas 482, teises 630 ja esimeses 489.

Missugused tänawad nõuawad parandust.

Linnawalitsus saab wiimasel ajal rohkesti palweid ja soowiawaldust ärkäkute tänawate ehk nende piirkonna elanikkudelt, tänawad korda seada, prügitada, kanalisatsiooni wõrku lajendada jne.

Maarja tänava majaomanikud paluwad selle tänava osa Peterburi tänawast kuni Mõe tänawani wõimalikult pea prügitada. Linna majanduskomisjon ja linnawalitsus on nõus seda palwet arwesse wõtma tänawate prügitamise kawa kokkuseadmise juures 1926. a. peale.

Mõe tänava elanikud ja üürnikud paluwad selle tänava osa Puiestee tän. kuni Jõnese tänawani tulewal suwel prügitada ja sinna mustawee kanalisatsioon ehitada. Prügitamise küsimus wõetakse samuti arwesse 1926. a. prügitamiskawa juures, kuna kanalisatsioon tööta töölistel lastakse talwel ära teha.

Sõbra tän. elanikud paluwad tähendatud tänawat korda seada, alates Rikkast tänawast. Töö tehakse linnawalitsuse otsusel tööta tööliste abil.

Tähkwere mõisa ja ümbruskonna elanikud paluwad, et linnast Tähkwere mõisa poole minew maantee saaks kiires korras kiwiteeks muudetud. Majanduskomisjon lükkas palwe rahapuudusel tagasi, linnawalitsus on aga küsimuse annud samale komisjonile tagasi uueks läbiwaatamiseks ja wastawa kawa esitamiseks.

Rikka tänawa elanikud paluwad selle tän. osa Kuu tänawast kuni Rebase tänawani korda seada ja jalgtee ääres olew okastraataed kõrwaldada. Majanduskomisjon ja linnawalitsus on otsustanud okastraati kõrwaldada, selle asemel latid postide wahele panna ja kõnnitee käidawaks parandada.

Kirjawastused.

—el. Wägewal. Süüdistus jaamaülema ja korrapidaja wastu on nõnda raske, et meie selle awaldamise wõimatuks peame. Ehk soowite seda oma allkirjaga ja wastutusel teha?

Riigikohtu

kriminaal-osakonnas tuleb 28. novembril arutusele:

Gustaw Heinmanni, Gustaw Adamsoni, Franks Eriksoni, Bertha Leetsiuse, Werner Buschi, Ferdinand Rootsi, Kaarel Bergsteini, Hendrik Künnapase, Johannes Libermanni, Dawid Matsoni, August Akki, Hans Ewerti ja August Mikselti, Marie Weldmanni, Georg Luiga, Jaan Pääsukese, Gustaw Isaki ja Aleksander Rosenfeldti, Karl Ermanni, Hans Hendriksoni, August Labidase, Ernst Keskküla, Jüri Jõgi, Peet Soosaare, Kustas Reinbachi, Jaak Lesdorfi, Reinhold Kaali, Lasar Brenjewi, Johan Kirja, Elisabeth Limbo (Sergejewa), Kadri Pugri, Aleksander Kaski, Karl Deemanti (Teemant), Karl Offrilli ja Alwiine-Johanna Tedre, Hendrik Piiri ja Nikolai Seliwanowi süüdistusasjad.

---

selle murde, kes ei ole kuskil käinud ega midagi näinud, kes on pime mütt ja ei oska lugedagi, kes...

— üteisõnaga, kes oles kige rumalamb, — aitab peremees.

— Noja, kõige rumalam, — lõpetab Ants. — Ja siis leidis ta Tagla Anu.

Anu on kogu aja teritanud kuulmist. Antsu sõnad on talle awanud haawawa tõe. Kõik waatawad Anu peale ja pahwatawad siis suure häälega naerma.

— Sõs sea oled sii kige rumalamb inimene Mõrsakurun, — ütleb sulane.

Anu waikib.

— Ku mea kah rumal ole, — tähendab keegi wanemaist. — Aga just kige rumalamb ma ei tahas küll olla.

Peremees toriseb pahaselt:

— Nojah, teä otsis külä päält selle kige lollema wällä, kirjutab selle kõne kik üles, sõs om neil Tartun ää naarda, nagu oles siin kik seandse... seandse... Ah, ei taha ütelda.

— Anu, sea saad nüüd oma rumalusega kuulsas, — hüüab poiss. — Siu pannasse ajalehte ja egale poole.

— Ei tahas mea pirilda küll Anu nahan olla, — õrritab keegi.

Anu kortsunud palgile on tõusnud puna. Ta on häbematult pettunud. See, mida ta pidas uhkuseks, on talle häbiks. Ta pigistab kõwasti huuled kokku ja wehib ägedasti riisuda. Kuni õhtuni sadab talle kaela naeru ja pilget.

Järgmisel hommikul istub Anu oma onnikeses lauа juures ja wahib hoolega aknast wälja. Korraga näeb ta nõmmeteel wilkuwat walget mütsi. Anu tõuseb üles ja rabeleb enese ette nagu kipitaks ta ihul sipelgad. Ta astub wälja ja jääb läwe ette seisma.

— Tere hommikust, emake! — hüüab preili.

— Tere ommukat jah, — wastab Anu tigedali. — Kas tulid nüüd jälle miu rumalust uurma?

Preilt waatab arusaamatuna Anule otsa.

— Et sa oma nägu enämb ei näitäl — jatkab Anu. — Miut wana inimest sedäwiisi naaru alla saata! No kudas mea's just sii kige rumalamb olelt

Preili aimab, et Anule on ette räägitud, nagu peaks ta teda kõige rumalamaks. Ta tahab hakata õiendama, kuid Anu ei lase teha suudki lahti.

— Kasi, kasi minemal — hüüab ta.

— Luba wähemalt, et ma sulle su waewa ära tasun, — ütleb preili.

Kuid Anu ei taha sest midagi teada. Ta ei olewat mõni linna lipakas, kes ennast raha eest müüb. Katsugu preili, et ta minema saab!

Kirjandusest.

J. Rumma ja J. Kents „Euroopa".

Maadeteaduse õpperaamat keskkoolidele.

114 joonisega tekstis ja 12 kaardiga lisas. K.-ü. „Loodus" Tartus, 1925. 224 lhk. Hind 240 mrk.

Arwesse wõttes meie eestikeelse maadeteaduslise kirjanduse wähesust ja kohaste õpperaamatute puudust eriti keskkoolis, on terwitataw iga katse midagi uut ja paremat pakkuda. Seni oli pea ainukesena Euroopa käsitamisel keskkoolides J. L. Jürgensi wastaw õpperaamat, mida aga tema ainejaotuse kui ka käsituswiisi poolest kuidagi otstarbekohaseks pidada ei saa. Et olukorda wähegi parandada, on meie wanemad koolitegelased Rumma ja Kents ühiselt uue õpperaamatu koostanud. Peab ütlema, et käesolew raamat igatahes edusammu paremusele on teinud, kuigi ka temas mitmesuguseid puudusi leidub. Õppekawa seisukohalt sisaldab ta maksimaalse materjali, mis antud ajaga wõiks läbi töötada ja seegi ainult kõigiti soodsatel töötamistingimistel.

Eriti sümpaatne on see, et meie ligemad naaberriigid Soome ja Läti on põhjalikumat käsitust leidnud. Nende käsitusel on ka rohkesti wõrdlusi Eestiga toodud, kuna teiste riikide juures seda harwa tarwitatud, mis aga ka seal soowitaw oleks olnud. Samuti on Eesti suhted suuremate riikidega wastawalt rõhutatud.

Raamatu keelelise küljega ei saaks autoritega igal kohal ühel arwamisel olla. On wast liigagi palju uusi sõnu ja paralleelworme sisse wõetud, nagu: rawila ja sealsamas terwistuskoht, mereline ja merine kliima. Imelikuna tuntub see nähtus, et mitmed terminid, mis samal aastal ilmunud Rumma „Üldises maateadуses" tarwitatud, siin juba uute wastu on wahetatud, nagu: jõesuu, siin jõesuude, seal kandeloom, siin kanniloom. Nagu näha, muutuwad oskussõnade komisjoni otsused liig kiiresti Järjekindlus puudub ka nimede kirjutuses; nii esinewad tekstis: Wäänеr, Wätter, Haltio, Patras, kaardil aga: Weener, Wetter, Haldio, Patra.

Oluliseks weaks tuleb lugeda ebaloogiline taimkatte wöödetesse jagamine, kus üks alaosa — kultuurmaistu — pea kõik teised wööted katab. On öeldud (lhk. 18), et „Euroopa wõime jaotada põhja poolt lõuna poole tulles järgmistesse wiide suuremasse taimewöötesse", kuid kui tundra, metsa, rohtla ja lähistroopiliste igihaljaste metsade wööte kaardil ära oled näidanud, tulewad lõunapool ainult mered ja teised ilmajaod, aga mitte Euroopa kultuurmaistud. Sama wiga kordub ka loomkatte jaotamisel. Soome kirjelduses on öeldud, et Pühajärwest woolab wälja Kokemäenjõgi, kuna tõeliselt sealt Pühajõgi woolab, kuna Kokemäenjõgi Näsijärwest tuleb (lhk. 31). Soome pinna kohta on öeldud, et ta tõuseb loodesihis pro kirdesihis.

Lhk. 52 leiame lause, et Göteborg-Stokholm siseweeteesse kuulub ka Määlari järw, mis tõeoludele ei wasta. Kaardil on Leedumaa piir walesti märgitud, mille järgi Meemel Saksamaale kuulub, kuna tekstis temast kui Leedu sadamast räägitakse.

Raamatus esineb tekstis hulk küsimusi õpilastele, kuid kõik nad pole just wäga õnnelikud ja sagedasti minnakse nendega liiale. Nii lhk 85 öeldakse: „Tuletage meele Kagu-Wenemaa soolajärwi", kuna nad raamatus ega ka kaartidel üldse ei esine. Sama raske on ehk käsk 49, et „wõrrelge Rootsi maatamehi Soome torparitega", kuid neid pole wastawal kohal üldse mainitud. Lhk. 214 on ühes lauses 4 küsimust (Lõunaslaawia riik tekkis lõunaslaawlaste „püüetest ühineda"), mis lause raskepäraseks teeb.

Lahkarwamisi tekib ka mõnesuguste maastikuliste üksuste käsitamisel, kuid nende jagamisaluste üle wõib waielda.

Kõige nõrgem külg raamatus on kaardid lisas ja joonised. Ei tule neid siin pikemalt arwustada, waid pruugib ainult katsuda neist õpilase seisukohalt aru saada, et weenduda selle wõimatuses. Ka luubi abil pole wõimalik kõrgmägedes asuwate kohtade nimetusi lugeda. Et tekstis wäga sagedasti kaardi juure juhatatakse siis oleks pidanud nad kõige wähemalt selgesti loetawad olema. Raamatu hinda arwesse wõttes oleks pidanud wõimalik olema wärwilisi kaarte kaasa anda. Ka joonised ei ole trükitehniliselt kuigi õnnestunud. Nad jääwad kaugele taha endiste paremate Wene kui ka praeguste Saksa wastawate õpperaamatute omadest. Tuleb sagedasti ainult uskuda, et joonis seda kujutab, mis all seletuses öeldud, kuna näha pole midagi sarnast. Olgu näitusena mõned, nagu joon. 33, 54 ehk 98. Kas meie trükitehnika tõesti nii wilets on (Ed. Bergmann'i trükk), wõi seisab wiga algjoonistes, jääb teadmatuks.

Üldiselt peab aga ütlema, et kui kõik eelnimetatud defektid ja teised wähemad wead kõrwaldatud saaks, saaksime kaunis wastuwõetawa õpperaamatu keskkoolidele. *A. T.*

Aisaga küljekondi purustanud.

8. mail 1925. a. warahommikul läksid Rannu wallas elutsewad Jaan Koger ja tema poeg Johannes Koger Rannu asunduse põllu peale kündma. Kui Jaan Koger põllul esimest wagu ajama hakkas, tuli seal wiibiw sama asunduses elutsew Johannes Suland Kogerite juurde ja keelas neil põldu kündmast, keelu põhjuseks ette tuues, et maa tema oma olewat. Sulandi keelust mitte hoolides jatkasid Kogerid oma tööd, kuid Suland, saades ärritatud, et tema keeldu ei kuulata, haaras oma wankrist umbes 2 tolli jämeduse aisapuu ja löi sellega Jaan Kogerile pahema külje pihta. Kohtulik-arstlisel ülewaatusel tunnistati wigastus raskeks, sest löögi tagajärjel oli Kogeril pahem küljekont murdunud, millest kopsukelme põletik tekkis.

Ülekuulamisel, samuti ka kohtus Suland end süüdi ei tunnistanud, seletades, et Koger olewat temale kallale tunginud ja aisaga pähe löönud. Tunnistajate läbi tehti Rannu walla kod. Johannes Sulandi, 28 a. wana, süü kindlaks ja kohus karistas teda 6-kuulise wangistusega. Jaan Kogeri tsiwiilnõudmise rahuldamiseks otsustati süüaluselt 8500 marka sisse nõuda. —s.

Moelehti

suures walikus

pakub

„Postimehe" raamatukauplus

Tartus, Suurturg 16, telef. 2-50.

Lasteleht

„Postimehe" kaasanne

on kõige parem kõigist lastelehtedest Eestis. Just oma huwitawa sisu ja ilusate piltide tõttu on „Lasteleht" endale sooja poolehoiu ja laialise lugejate ringkonna wõitnud. Kõik, kes oma lapsi armastawad ja neile head soowiwad, telliwad neile —

„Lastelehe".

„Lasteleht" ilmub 1 kord kuus ja maksab „Postimehega" ühes tellides ainult 10 mrk. kuus, eraldi tellides 15 mrk. kuus. Weel on wähesel arwul ka endiseid aastakäike saada.

Rutake nende tellimisega.

„Uuemad uudised".

Teatawasti ajawad igal maal ajalehed taga n. n. „uuemaid uudiseid", püüdes neid otsekui lennust. Tihti ei wasta niisugused uudised sugugi tõele, kuid neid püütakse siiski ja antakse õhinal ükstcise wõidu lugejale edasi. Iseäranis on niisugune uudiste jaht tuntud Ameerikas, kust see tõbi Eestisse kantuna ka Tallinna neegripoistele külge on hakanud. Mõnikord aga juhtub niisuguste uuemate uudistega niisugune wiperus, mis seisukorra enam kui naljaks teeb, nagu seda näitab uuemate uudiste kodumaal sündinud järgmine lookene.

üks P.-Ameerika ajaleht teatab oma wiimaste uudiste all:

„Läinud kuu 11. päewal toime esimesena teate suurest tuleõnnetusest Jankinsi ja Ko. trükikojas. Nüüd, samuti esimesena, wõime lugejatele teatada, et see sõnum täitsa aluseta oli. Jankins ja Ko. trükikojas pole mingisugust tulekahju üldse olnud."

Noorte Meeste Kristlik Ühing
Wallikraawi 23. Pühap., 22. now. s. a.
R. Westberg'i LOENG
udupilitidega (umbes 100 pilti) oma reisist Konstantinoopoli ja Athena. Loengus käsitatakse türklaste kombeid ja usku, ajalugu jne.
Algus kell 5 p. l. Sissepääs 10 mk.

Tartu Ühispank
Tartus, Rüütli t. 4, telef. 141.
Wõtab raha hoiule,
makstes ajakohast kõrgendatud protsenti ja toimetab kõiksugu panga operatsioone.
Juhatus.

Naisseltsi „Wõruhõimu" naiskutsekooli majapidamisosakonda wõetakse weel uusi
õpilasi wastu.
Õpetus kestab 2 aastat. Keskkooli lõpetajad omawad kutse. Ülesandmisi wõetakse wastu Wõrus, Kreutzwaldi tän. nr. 15.
„Wõruhõimu" naiskutsekooli juhatus.

Linnawalitsus
teatab, et teisip., 24. now. s. a. kell 11 e. l. suusõnalisel enampakkumisel wälja renditakse 1926. a. peale: a) **end. linnapoe hoone** pargis paremal Emajõe kaldal kiwisilla juures ja b) **linna kaalukoda.** Pakkujatel tuleb enne pakkumist 5000 mk. kautsjoniks linnakassasse maksta. Lähemaid teateid saab majanduse ja korteri osakonnast töötundidel.

Rukkijahu
(I sort, kroowitud),
odratangu ja kruupe
soowitab mõõdukate hindadega suurel ja wäiksel arwul
Jaan Klarman & Ko
Suurturg nr. 20. Telefon 150.

Linnawalitsus
teatab, et Jaani tän. nr. 14 asuwad
:: poeruumid ::
üürile antakse kinnisel enampakkumisel ühe aasta peale. Kirjalikud pakkumised kinnistes ümbrikkudes ühes 20 m. tempel- ja 10 m. kantseleimaksuga ning linnakassa kwiitungiga 5000 mk. kautsjoni peale, tulewad sisse anda majanduse osakonda kuni 24. now. s. a. kl. 12 l. Linnawalitsus jätab enesele õiguse ruume wähempakkujale ära anda ehk pakkumist tühistada. Lähemaid tingimisi saab teada majanduse osakonnast töötundidel.

Ainukene klaweriwabrik Eestis
A-S. „Astron"
Wene tän. nr. 1, telef. 4-68,
kelle mänguriistad on grand prix'iga ja 14 kuldaurahaga kroonitud. — Müük järelmaksuga.

Täielik
wäljamüük
J. Kurrikoff & Ko äris, Suurturg 8,
kestab weel mõned päewad.
Suure hinnaalandusega on weel saada **meeste- ja naisterahwa palturiiet, plüüshi, kaiewit ja joperliet.**

Tartu Sellide ja Meistrite Keskseltsi,
Raatuse tän. nr. 14,
einelaua wäljapakkumine
1926. a. peale on 26. nowembril s. a. kell 8 õ. Pakkujatel tuleb pakkumise korral 25.000 mk. sisse maksa.
Juhatus.

Antsla Kütiseltsi alkoholiliste jookidega
einelaua wäljapakkumine
1926. a. peale on seltsi ruumis Antslas 29. now. s. a. kell 12 p. Pakkujatel tuleb 25.000 marka kautsjoni sisse maksa.
Juhatus.

Töö-Hoolekandeministeerium annab wälja wähempakkumisel
Wigaste laste kodu (end. Tahewa mõisa, Walga maak., 3 klm. Tahewa jaamast) **hoonete täiendawad parandus- ja juureehitusetööd.**

20-margalise tempelmargiga warustatud kinnised kirjalikud pakkumised tulewad sisse anda Töö-Hoolekandeministeeriumi 3-daks detsembriks s. a. kella 11-neks hommikul.

Pakkumiste awamine on 3. detsembril s. a. kell 11 hommikul Töö-Hoolekandeministeeriumi ruumides.

Pakkumistest osawõtjail tuleb ühes pakkumisega Ministeeriumi kassasse pakkumise kindlustuseks 10% pakutawast summast sisse maksta ehk pakkumisele wastawa summa suuruses äriseisuliselt kindla pangaasutuse garantiikiri juure lisada.

Tööde kirjeldus, tingimised ja hoone plaan on näha igal tööpäewal kella 9—13 Ministeeriumi Hoolekande osakonnas Toompeal, Kooli tän. nr. 7, II korral.

Kaupmehed-jällemüüjad!
Kooli- ja kirjutusmaterjali ostate mele juurest kõige kasulikumalt.
A.-S. H. TÕNISSON & KO.
Tartus, Suurturg nr. 14.

Proowige, siis näete!
Kõige odawamalt ostate meeste- ja naisterahwa
walmisriideid,
ülikonna palitu kostüümi sitsi ja poolsitsi woodri } **riideid**
Kõiksugu **tasuka- ja traenahku. Suures walikus: sukki, sokke, kindaid, trakse, taelasidemeid, sidi taelashalle, triikpesu, tasurätte, wihmawarje** jne.
D. Kahn'i äris, Aleksandri t. 4.
Ametnikkudele, üli- ja kooliõpilastele **10% hinnaalandust.**

Kuiwi 8/4-arsina pikkuseid
põletispuid
müüb A. & M. Uniweri lauawabrik Tartus, Meltsiweski tän. nr. 40—42, telef. 3-49.
Kontor awatud kella 1/29—12 ja 1/21—4.

ÕPILASED!
Kooliwihke, kaustikuid, joonistuswihke ja blokke ostate mele juurest kõige kasulikumalt.
A.-S. H. TÕNISSON & KO.
Tartus, Suurturg nr. 14.

Isikuid, kelledel **Tartu Eesti Käsitööliste Abiandmise Seltsi rahalise loterii loosipiletid** juba läbi müüdud, palutakse weel uusi raamatuid müügilt Seltsimajast wõtta. Raha müüdud piletitite eest palutakse aegsasti Seltsimajasse ära tuua. Raha, müüdud piletite kontsude kui ka müümata piletite tagasitoomise wiimaseks tähtpäewaks on 28. nowember s. a.
Loosimine 29. nowembril s. a.

Kontoriraamatuid
igas suuruses walmistatakse kiirelt ja puhtalt
Karl Ungeri äris
Jaani tän. 8. Telefon 5-57.

Loomajahu
ja odraklitsid
müüb A. & M. Uniweri jahuweski Tartus, Meltsiweski tän. nr. 40—42, telefon 3-49.
Kontor awatud kella 1/29—12 ja 1/21—4.

Häid tangu ja kruupe,
walmistatud kõige paremalt otradelt, müüb firma A. & M. Uniweri jahuweski, Tartus, Meltsiweski tän. 40—42, telef. 3-49, ja **wabriku hinnaga** Eesti Seemnewilja Ühisuses, Promenadi tän. nr. 1, kus ka tellimisi ühes koduwiimisega wastu wõetakse.

Kirjamargid kogujatele.
Müük iga päew kella 2—6 p. l.
Riia tän. 32, sissekäik Tähe tän.
Freyberg'i kirjutusmaterjali äris.

Kohvik „Veroonika"
Maarjamõisa tän. nr. 28 (wastu Westi tän.).
Soowitab häid koduseid lõunaid, õhtusööke, kohwitüpsiseid, teed, kohwi ja shokolaadi.

Tööpakkumised

Toatüdruk
sõstwitustega, kes hästi triikida ja õmmelda oskab, leiab koha Tartus, Rüütli tän. 8, 3-korr., ilmuda k. 3—5 p. l.

Wajan wilunud
kolonialtaupluse selli.
Teatada s. l. talit. kirjalikult K. o. L. K.

Kudujat
on tarwis Raatuse t. 78, krt. 5.

Ettetandja,
kes räägib kolme kohalikku keelt, wõib koha leida. Kohwik Werner, Jaani tän. 7.

Wilunud
saemeistrit
on tarwis Alatskiwi Kõrgandi saeweski. Üles anda koha peal ehk Aleksandri tän. nr. 134, kontoris.

Rätsepa
õpipoiss wõi kehwem töölinn leiab koha. Aleksandri tän. nr. 54, k. 1.

Kingsepa õpipoissi
kes töö tunneb, on kohe tarwis. Õnne tän. 19—2.

Koha leiawad
lastepreili 11-aast. poisslapse juure, wiisakas toatüdruk ja 2 talutüdrukut. Jns. Toigeri kontor Tartus, Rüütli tän. 4.

Saksa keele tunde
soowin wõtta sellelt, kes kodus wõib käia. Teatada ühes tingimustega „Postimehe" rmtkpl. „Ad" all.

Ostmised

Jänesenahku
suurtes ja wäikestes partiides
ostan
ja maksan kõige kõrgemat hinda.
Wastuwõtmine igapäew kl. 9—12 ja 2—5 Estonia puiestee 11, krt. 2, eestuks.

Kellel on wähetarwitatud
õmblusmasin
müüa? Palun teatada Tähe tn. 135, k. 10, III korral, pühapäewal, 22. now. kella 10—12.

Soowitakse osta tarwitatud, heas korras
platworm-wankrit.
Tõõstuse tn. 8, krt. 1.

Soowitakse osta 8—10 hob. jõul. tarwitatud
aurukatelt.
Pakkumised saata Jaan Klarman ja Ko., Suurturg nr. 20, telefon 150.

Soowitakse osta
mõõtest maja.
Teatada Tähe tn. 115, krt. 1. Puri.

Soowin osta umbes
100 palki
5—7 tollini. Kantjala hind kirjal. saata sõt. „Kantjalg" all.

Riideid, saapaid, pesu, wanu kasukaid j. m.
ostab õõrge hinnaga
Fortuna tän. 13 — J. Waht.

Soowitakse osta
maju, talusid, weskid, maatükke, ehituskrunte, ärisid — igalpool. Jus. Toigeri kontor, Tartus, Rüütli tn. nr. 4.

Uuesti awatud
sukkade ladu
Wennad Pagowitsch
Tallinna, W. Karja tän. 1, magasin 6.
Telef. 17-80.
Soowitab suures walikus:
Müük ainult suurel arwul
Sukki
Kindaid
Sokke
Müük ainult suurel arwul

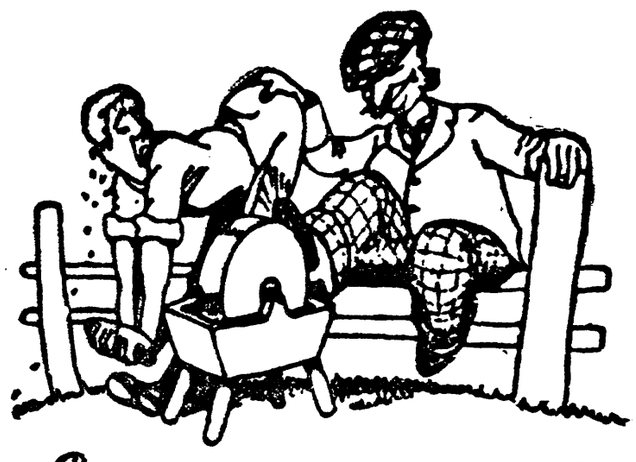

Ei saa jagu!
UNION

Kalossid
willase woodriga
TREUGOLNIK
on kõige wastupidawamad ja odawamad.
Suurel ja wäiksel arwul.
Ladud:
Tartus: Küüni tän. 6.
Tallinnas: Pikk tän. 43.
Tallinnas: W. Karja t. 1/7
F. BADENDIECK & KO

Suured äriruumid
südalinnas ära anda. Teateid saab I. Kurrikoffi ja Ko. ärist, Suurturg nr. 8.

„Wanemuise" seltsi einelaua wäljaandmine
1926. aasta peale on reedel, 27. nowembril kell 8 õhtul.

Odawamalt kui wabrikus ostate kõike paberit
paberiärist **„Kodumaa"** Aleksandri tän. 9.

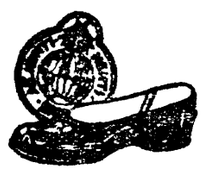

Nõudke kõige paremaid
kalosse
KONTINENT
Jlusad, wastupidawad, odawad. Ainult en gros müük.
Ainuesitus Eestis A.-S. Eesti Transit Tallinnas, Wiru tän. nr. 4

Dr. K. Karask
Naha-, sugu- ja põiehaigused.
Wastuw. kl. 9—1/211 ja 5—7.
Pühapäiwiti kl. 10—11.
Petrogradi tän. nr. 91.

Dr. E. Dobrushkes
Naha- ja suguhaigused.
Kella 10—11 ja 5—1/27.
Naister. kella 4—5.
Magasini tän. 10, k. 5.
(Wene kiriku wastu).

Dr. Helene Kissa.
Sisemised ja naistehaigused, naister. suguhaigused.
Wastuwõtm. kl. 9—11 ja 5—7.
Kewade t. 1, kino Ideali taga.

Dr. med. Madisson.
Sisemised ja närwihaigused.
Kõnet. 5—1/27.
Jakobi tän. 58, telef. 263.

Tuba
anda üksikutele ehk lasteta elanikkudele. Wabaduse tän. 51.

Wajatakse üksikut
tuba
mööbliga ja keeduwõimalusega ehk mõbleeritud kahetoalist korterit, kas nüüd kohe wõi 1. detsembrist s. a. Pakkumised saata Tartu, Postkast nr. 150.

Kadunud
Kelbi lauawabr. kuni Kahni lauawabrikuni **isikutunnistus** Unn'i nimeline, hobusepass, lauawedamise tähed ja raha. Leidjat palutakse II politseijaoskond ehk Turu t. 91/93, krt. 12 tunnistused ära tuua, raha waewatasuks jõttes

Wanemuine 25. novembril Piletite eelmüük teatri kassas kella 11—1 e. l. ja 6—8 p. l.

Aleksander Arderi kontsert 25. novembril Piletite hinnad 200—50 mrk. **Wanemuine**

Tartu teated.

Omawalitsustegelaste õigusteadliste kursuste lõpp.

oli 20. sk. — Kursuste lõpuks oli korraldatud aktus, millest osa wõtsid pea kõik kuulajad, lektorid ja mitmed omawalitsuste esitajad. Soojades sõnades tegi kursuste juhataja hra Awikson tagasiwaate tehtud töö ja selle tähtsuse üle, tänades lektorid ja kuulajaid.

Tartu maakonnawalitsuse nimel tuletab hra Sunapuu meele kursuste suurt tähtsust mitte ükski kursustest osawõtjate juhtes, waid kogu rahwa kohta.

Lektorite nimel wõtab sõna riigikohtunik Palwadre, kes toonitab, et lektorid ei juhtinud lektoriteks tulles mitte ainuline kasu, waid tõsine tahtmine omawalitsustegelastele pakkuda teadmisi nende õigusteadliste normide üle, mis rahwajuhtidel igapäewases elus nii tarwilikud on.

Lõpuks wõtawad sõna kuulajate nimel Pala wallasekretär hra Brükkel ja Laatre sekretär hra Sild, kes soojades sõnades tänawad niihästi kursuste korraldajat, kui ka lektorid ja alla kriipsutawad seda tähtsust, mis on omandatud teadmistel.

Kursused wältasid üldse 18 päewa, mille kestel 89 tundi ettelugemist peeti, selle hulgas professor Uluots 19 tundi riigiõiguse üle, riigikohtunik Palwadre 16 tundi administratiiw õiguse üle, rahukogu liige Tassa 29 tundi tsiwiilõiguse ja adwokaat Jõuram 19 tundi kriminaalõiguse üle; peale selle majandusteadlane Suursöät 6 tundi finantsõiguse üle.

Kursustest osawõtjaid oli 54 inimest, kellest 46 kõik aeg kuulamas käsid, kuna kaheksa meest ajapuudusel loenguid wahele jätsid. Osawõtjate hulgas oli wallasekretäre 88, maakonnawalitsuse liikmeid 5, maakonnawalitsuste ametniike 8, riigiametnikke 2 ja 1 eraisik.

Kursustega on tehtud ära tänuwäärt töö.

Hambaarstid nõuawad tasukõrgendust.

Tartu üldhaigekassa alla kuuluwad hambaarstid esinejid 80. okt. umbes 50-prots. tasukõrgendusega. Haigekassa juhatus ei leidnud wõimaliku olewat nõudmist terweni täita. Et aga mõned tasunormid tõesti praegusele ajanõudele wäikesed on, otsustas juhatus osalist tasukõrgendust lubada.

20. sk. saatsid aga hambaarstid haigekassa juhatusele, et nad oma nõudmise juure jäätwad ja wastajel korral haigekassa liigete rawitsemise lõpetawad. Haigekassa juhatus ei ole selles asjas weel kindlale otsusele jõudnud.

Üliõpilaskonna edustuse walimistel 9 nimekirja.

Walimised 28., 29. ja 30. novembril.

Üliõpilaskonna edustuse eelolewateks walimisteks on esitatud 9 nimekirja eelmise aasta 7 asemel. Esinewad nimekirjad on: 1. Saksa üliõpilaste rühm, esimene kandidaat H. Weiss. 2. Organiseerimata üliõpilaste nimekiri, esinewad kand. Wladimir Adams, J. Libe. 3. Rahwuslikul alusel seiswate organiseerimata üliõpilaste nimekiri, — W. Kotsar, Mary Kampmann j. t. 4. Maa-alaliste üliõpilasorganisatsioonide liidu nimekiri — A. Taalmann, E. Kääparin j. t. 5. Eesti korporatsioonide rühma nimekiri — H. Kolk, E. Köstner j. t. 6. Juudisoost üliõpilaste nimekiri — B. Bakscht j. t. 7. Eesti üliõpilasseltside ühine kandidaatide nimekiri — Leo Kangur, Elise Käer j. t. 8. „Ahawa", „Veljesto" ja „Ühenduse" nimekiri — N. Käbin j. t. 9. Wene üliõpilaste nimekiri — W. Boguslawski j. t.

Walimised on 28., 29. ja 30. novembril s. a. üliõpilaste matemaatika-loodusteaduskonna dekanaadis kl. 11—2 ja 3—6 p. l.

T. Eesti põllumeeste seltsi aasta-peakoosolek

peetakse täna kl. 10 hommikul Majaomanikkude seltsi saalis (Tähe tän. nr. 29).

Päewakorras on 1925./26. tegewusaasta eelarwed ja kawatsused, näitus 1926. aastal, „Wahi" koolimaja ehitamine ja selleks lisalaenu tegemine, uute liigete wastuwõtmine, walimised ja jookswad asjad.

Silmas pidades seda, et seltsil praegu ees seisab üks tegewamatest aastatest, peaksid liikmed sellest huwitatud olema ja rohkel arwul koosolekule ilmuma.

Noorte kunsti-õhtu.

Täna awaneb kõikidele wõimalus tutwuneda Tartu koolinoorsoo katsetega kunstilise loomingu alal. Ja seda nimelt T. E. K. Liidu „Humanitaar" sektsiooni poolt korraldatud noorte kunstiõhtul ja noorte kunstinäitusel.

Noorte kunsti-õhtu on täna kell seitse Eesti tütarlaste gümnaasiumi ruumes (Wiljandi tänaw nr. 3). Nimetatud õhtu peaks õige suurearwulist osawõtmist leidma. Seda sellepärast, et praegu puudub meil igasugune wõimalus, peale selle õhtu, tutwuneda Tartu noorte katsetega kunstilise loomingu alal.

Noorte katsetega maalikunsti alal tutwunemiseks on korraldatud noorte kunstinäitus. See näitus on awatud ainult täna, nimelt kella 9—4. Esinejaid on seitse. J. L.

„Wanemuise" loosimist
14. märtsil
edasi ei lükata,
sellepärast muretsege loositäht kohe.
Wõitude kogusumma 2.000.000 mk.

Linna tööstusõpilaste kool.

Linna tööstusõpilaste kooli kohta on järgmised huwitawad statistilised andmed. Õpilased jagunewad tööstuste ja tööharude järele: metall-tööstuse alalt 76, nahatööstusest 34, trükikodadest 23, puutööstustest 15, äridest 26, muist harudest 154, kokku 328 õpilast.

Wanaduse järele on õpilasi 21—25 a. 70 ehk 21,3 protsenti, 16—20 a. läbistikku 10 prots., 26—30 a. sama palju, 31—35 a. 7, 36—40 a. 3,2 ja 41—52 a. 2,4 protsenti. Eelhariduse järele on kõige suurem protsent ja nimelt 27 4 õppeaasta hariduse ga, 6 a. 22 prot., 8 õppeaastaga 5,1 prots., üle selle langeb protsent 0,3—0,9 peale.

Klasside järele on kõige rohkem meesõpilasi rauatööklassis, naisi kõige enam naiskäsitöö klassis, kontoriametnikkude klassis on mõlemist soost õpilasi peaaegu ühewõrra jne. Kogu õpilaste arwust (328) on mehi 195 ja naisi 133.

XII algkoolis palju õpilasi.

Tartu linna 12. algkoolis, kus õppetöö algas maa koolidega ühel ajal, kestab õpilaste juurewool ikka edasi. Paljud peremehed ei ole waatamata, et seadus seda keelab ja nad selle eest karistada saawad, koolealisi õpilasi maalt õigeks ajaks ära toonud, kus nad karjasteks olid.

Selle läbi on nüüd 12. algkoolis õpilaste arw tõusnud 1. klassis 54 ja 3. kl. 103 peale.

Wastawalt sellele on kooliwalitsus luba annud 12. algkoolis 1. klassi kaheks ja 3. klassi kolmeks lahutada.

Tartu linnawolikogu korraline koosolek

on kolmapäewal. Päewakorras muuseas linnateenijate ühingu palwe laenuandmise asjas, kahjutasu nõudmise küsimus endise Metsamõisa rentnikult W. Kajakilt, linna 1924. a. aruanne ja 1925. a. lisa-eelarwe.

Rahwaülikoolis loewad

tulewal nädalal: Esmaspäewal kl. 7—8 õ. E. Wigel — Idamaade rahwad ja nende kultuur: Egiptuse jumalate saagadest ja kultusest, kl. 8—9 õ. mag. J. Schwalbe — Inglise romaan 19. ja 20. aastasajal: Charles Dickensi looming; teisip. kl. 7—9 õht. assist. E. Kilkson — Hüdrodünaamika tehnilised rakendused: Turbiinid (järg) katsetega; kolmap kl. 7—8 õ. mag. J. Waabel — Riigikogu eelarwe õigus, sidestuses eelarwe seaduse kawaga, kl. 8—9 õht. kunstn. J. Wahtra — Lääne ja ida kunsti põhijooned: Aafrika ja ookeani saarte neegrite kunst (walgusplitidega); neljap. kl. 7—8 õ. loodusteadl. J. Klein — Pärimusõpetus: Kumb parandab rohkem, kas isa wõi ema (walgusplitidega, kl. 8—9 õ. H. Roos — Kaswatus ühiskonna kujundajana: Noorsoo liikumine; reedel kl. 7—9 õ. Dr. R. Tamm — Walitud peatükid inimese füsioloogiast ja terwishoiust: Hingamine (näidete ja katsetega); laup. kl. 7—8 õ. eradotsf. W. Freymann — Uus filosoofia: Mehaanilise ja ideaalse ilmawaate süntees.

Tartu ja Peipsi sadamate tegewusest oktoobris.

Tartu sadam.

Käesolewa aasta oktoobrikuu jooksul tuli Tartu sadamasse 482 laewa mahutusega 16.980 brutto-registertonni, wälja läks 445 laewa 18.290 br. rgt.

Suurem osa sissetulnud ja wäljaläinud laewadest oli laaditud ja nimelt:

Sissewetud kaupadest, mille üldkaal 476.211 pd., oli 1292 kantsüllda põletispuid, 865 standarti laudu, 87,5 kantsüllda prosse, 400 haawapakku, 840 palki, 66.500 tellisikiwi ja 89.093 pd. segakaupa. Wälja läks segakaupa 47.994 puuda. Reisijaid tuli sisse 5645, wälja läks 5571.

Wõõbsu sadamasse

tuli oktoobrikuul 36 laewa 2244 br. rgt., 482 reisijat ja 12.382 pd. kaupa; wälja läks 33 laewa 2057 br. rgt., 431 reisijat ja 26.771 pd. kaupa.

Mustwee sadamasse

tuli samal ajal 25 laewa 3080 br. rgt., 327 reisijat ja 7773 pd. kaupa; wälja läksid samad laewad, mis sisse tulid, 308 reisijat ja 9911 pd. kaupa.

Sadamamaksudena

on läinud kuu jooksul sisse tulnud Tartu sadamas 279.877 marka, Wõõbsu sadamas 40.988 marka, Mustwee sadamas 18.284 mrk., Lohusuus 12.574 mrk. ja Ranna-Pungerjas 14.396 mrk., kokku 365.569 mrk. T—n.

Köned, koosolekud ja pidud.

Rahwalik loeng terwishoiust.

Pühapäewal, 22. now. on Terwishoiu muuseumis Aia tän. 46 rahwalik loeng terwishoiust. Loeb Dr. med. A. Waldes Arteriosklerroosist ehk tuiksoonte lubjastusest. Loengut selgitawad walguspildid. Algus kell 5 p. l. Sisseminek maksuta.

Akadeemilise Ajaloo Seltsi koosolek

on pühap., 22. sk. kell 4 p. l. ülikoolis, audit. 1.

Päewakorras: Tallinna Mikaeli kloostri asutamine a. 1093. prof. A. R. Cederberg., aruanne ajaloo traditsiooni kogumisest Audru ja Pärnu kihelkonnas 1925. a. suwel ül. E. Blumfeldt.

Akadeemilise meeskoori harjutus

on pühapäewal, 22. now. kl. 12 Kroonuaia tän. nr. 7.

Akadeemilise hõimuklubi koosolek

on esmaspäewal, 23. now. kell 9 õhtu ühiselumajas.

Tartu aednikkude ja aiatööliste ametiühisuse

erakorralisel peakoosolekul 22. now. kell ½6 p. l. Lossi tän. 8, on päewakorras teaduslikud köned, mida udupiltidega demonstreeritakse. Sissepääs kõigil waba.

N. M. K. ü.,

22. now. kell 12 l. Ühingu liikmete pildistamine. Kell 5 p. l. K. Westbergi loeng udupiltidega, oma reisist Konstantinoopoli ja Athena ja kell ½9 õ. kammermuusika-õhtu.

Ülikool.

Suurte walimiste päew ülikoolis.

Lähineb lähema kolme aasta töö juhtimise kindlaksmääramise sõlmapäew. Ühtlasi ka teatawal määral otsuse tegemine seniste aastate töö ja püüete üle. Kuid wäliselt on kõik rahulik ja igapäewane töö jatkub. Weel kl. 2 p. l. algab aulas kõige rahulikum ja akadeemilisem istumine: promoneerib dotsf. H. J. Jaakson, kaitstes oma matemaatika doktori wäitekirja. Eelmisel päewal oli eestisoost õppejõudude omawaheline nõupidamine. Wiieptkümnestkaheksest kutsutust olid koos neliküimmendkuus, kes kõik loomulikuks leidsid, et kandidaatide ülesseadmisel ja walimistele minnes tuleb käia enamuse saanud seisukoha järele. Ainult wiis isikut asusid teistsugusele arwamisele.

Aga üliõpilaste keskel kõneldi suurtest walimistest seda elawamalt.

Esimene matemaatika doktor Tartu ülikoolis.

Laupäewal kl. 12 kaitses ülikooli aulas dotsf. Hermann Jaakson oma doktori wäitekirja matemaatika alal: „Sur certains types de systèmes d'equations liniaires à une infinité d'inconnus sur l'interpolation."

Ametlikkudeks opponentideks olid prof. Sarw ja prof. Rägo.

Esimesena kõneles prof. Rägo. Juhatajaks oli prof. Kaho.

Promotsioon kestis kolm tundi. Kuulajaid-üliõpilasi ja ülikooli õppejõude oli promotsioonile rohkesti ilmunud. Wormiliselt läheb doktoriks tunnistamine teaduskonna otsustada.

H. Jaakson on seega esimene doktor matemaatika alal Tartu ülikoolis. Ta on praegu Tartu ülikooli matemaatika-loodusteaduskonna dekaaniks.

Ülikooli arstiteaduskonnas ettewõetud teaduskonna nõukogu ümberwalimisel,

mis nüüd uue ülikooli seaduse põhjal isimest korda ette wõeti, langesid liisu läbi nõukogust wälja kolm liiget: prof. M. Bresowsky, prof. J. Miländer ja prof. A. Paldrock. Teaduskonna nõukogusse waliti prof. M. Bresowsky ja prof. J. Miländer tagasi ja kolmandaks prof. E. Masing.

Teater ja muusika.

„Wanemuise" teatris

täna, pühapäewal, „Naiskuningat", milline huwitaw lawastus wõis oma lähilõõmist näidata juba esitendusel.

Teisipäewal, 24. sk. esitendusels effektne „Prints Hagen", Wagneri muusikaga.

„Wanemuise" talitus.

„Prints Hagen'i" esitenduse puhul.

Kõigile, kes tutwunewad „Prints Hageniga", tundub imelikuna, miks seda tükki pole seni mängitud Eestis — nii palju on temas huwitawat, nii palju on temas omapärast ja haruldaselt effektset. Tema köidab tugewasti juba esimesel lugemisel ja teeb seda loomulikult weel enam lawal, kui kõik see, mida on näinud kirjanik, ärtab elule pealtwaataja üllatatud silma ees.

Nagu juba waremalt öeldud, mängib „Prints Hagen" osait maa peal — Ameerikas, — osalt maa sügawustes, Nibelheimis, kus walitsemas kuningas Alberich, sama, kes leidis Reini kulla, ja kelle pojapoeg ongi prints Hagen. Prints Hageni isa nimi on samuti Hagen — see on too Hagen, kes tappis Siegfriedi. Peale nende tutwuneme nii maa all kui ka maa peal Mimega, jumaliku sepaga, kes mängib omapärast wahetalitaja osa. Nagu näha, on need nimed kõik niisugused, mida meie tunneme, kui mitte muinasloost, siis wähemalt Wagneri kuulsast „Nibelungi sõrmusest", mille sündmustiku ja muusika suggestioonil ongi kirjutatud „Prints Hagen". Kuid näidend ei piirdu ainult nibelungide ja poolnibelungidega (Hagen on sureliku naise poeg). Meie tutwuneme weel Ameerika rahawõrstrioga — Isman, Rutherford, Plimpton — ja teiste isikutega nende seltskonnast, peale selle weel noore poeedi Gerald Jomani ja selle emaga, samuti tema õe Estelle'iga — ainsa inimolewusega, kes julgeb wastu astuda prints Hagenile peale seda, kui see on saanud ilmawalitsejaks, kuningate kuningaks.

Kuidas maa sügawustest tulnud metsik nibelung oma tahte alla painutab maailma wägewaid, ja milleks talle seda tarwis, selle kohta jõuame kõige kergemini selgusele, ilmudes esitendusele.

Tükki illustreerib Wagneri muusika peaasjalikult „Rheini kullast" (terwelt orkestrilt J. Simmi juhatusel); uued, huwitawad dekoratsioonid W. Haas'ilt; lawastus W. Mettuselt. Et kõigile wõimaldada esitendusele ilmuda, on õpilaste ja üliõpilaste piletid maksawad.

„Wanemuise" talitus.

Aleksander Arderi kontsert.

Meie ooperilaulja Aleksander Arderi kontserdi puhul „Wanemuises" 25. sk. toome wäljawõtteid Läti lehtede arwustusist laulja hiljutise kontserdi üle seal:

„Rigas Sinas":

„Bariton ist Arder on tõesti küps kunstnik. Tema hääl... on wälja haritud. Ta laulab laialt ja wabalt, täiesti Itaalia belcanto. Temal on jõudu ja mõistab, kuidas häält tarwitada."

„Jaunakas Sinas":

„Arder algas aariaga „Deemonist", sametpehme woolawa baritoniga. Arder on emotsiooni kunstnik ja tema läbielamusi wõime meie uskuda, sest need ilmuwad ehtsalt."

„Latwis":

„Tema (Arderi) bariton on saanud wäga hea Itaalia kooli. On suur nauding kuulda seda lauljat. Kui kergelt lainetades woolab hääl asteastmelt üles, mitte murdes alatud joont; ja kuidas ta kaswab suure jõuga; ja jälle kõige tasasem pianissimo. Lauludest paistab wälja igal pool suur intelligents. Arder, julgesti wõib öelda, on laulja, kelle nimi kaugel üle Eesti piiri kuulsaks saab ja kelle üle naaberrahwas uhke olla wõib."

„Latwijas Wehstnesis":

„Arderil on hele meeldiw tämbr. Tema sulaw cantilene tunnistab sellest heast Itaalia koolist, millega ta wõib julgelt tulewikku waadata ja oma rahwast wäljaspool kodumaa piire esitada.

Pidulik aktus „Estonia" 60-aasta juubeli puhul.

Eile korraldati „Estonia" juubeli puhul kell 4 p. l. „Estonia" kontsertsaalis pidulik aktus. Aktusest wõttis osa palju kutsutud külalisi, kelle hulgas ka wälisesitajad. Pisut peale kella 4 jõudis kohale riigiwanem.

Riigiwanema kohalejõudmise järele awati aktus A. Kappi kantaadiga, mille järele „Estonia" seltsi esimees Dr. A. Mõttus awamisterwituskõne pidas, alla kriipsutades seda tähtsust, mille omandanud „Estonia" selts Eesti rahwa elus. Pidukõne pidas K. Päts, kes elawates wärwides kirjeldas seda aega, kui Eesti rahwal wõidelda tuli raskustega, et luua oma kunstitemplit. Nüüd lehwib „Estonia" seinte wahel Eesti rahwa geenius. Riigiwanem Jaakson kõneleb „Estonia" loomisest ja nendest raskustest, mille surwe all seda loomistööd teha tuli. Siiski on korda läinud suurt kultuuri ülesannet teostada. Soowib jubilaarile palju õnne. Haridusministeeriumi poolt terwitab Ney. Wälisesitajatest ütlesid terwitusi Lätt saadik Seskis, Ungari saadik Dr. Jungerth, Ungari walitsuse nimel, Itaalia saadik Straniери, kelle kõne wäga temperamentlik oli. Korrates oma kõnet Eesti keeles, ütles ta: „Nagu tuletorn, mis näitab meremeestele teed, nii olgu see maja teile teenäitajaks aule ja suurusele". Soome walitsuse ja Helsingi Rahwusteatri nimel terwitas Soome saadik Dr. Holsti, Eesti-Rootsi ühingu poolt ühingu esimees Dr. Wohlin, „Estonia" o.-ü. esitaja inf. Maurits, kuna wana „Wanemuise" poolt terwitusi tõi H. Sumberg. Aktuse lõpul kanti ette Läte „Laul rõõmule".

Õhtul oli korraldatud raut.

Draama Stuudio

teine ja wiimane tüüsläigu etendus on täna Saksa teatri ruumes. Ettekandele tuleb Max Mohri „Improwisatsioonid juunis", komöödia kolmes waatuses. Draama-Stuudio büroo.

Kontsert Pauluse kirikus

on täna, surnutepühapäewal Miina Hermann'i lauluseltsi korraldusel kl. 6 p. l.

Kontserti juhatawad Miina Hermann ja A. Nieländer. Orelil M. Hermann.

Pääsetähed (25—100 m.) müügil enne kontserti kiriku juures.

Õunetused ja kuritöös.

Tuleõnnetus Riia tänawal.

Tuli katkisest ahjust.

Eile kl. 6 paiku kutsuti tuletõrje lendsalt Riia tän. nr. 14, kus tuli lae wahele oli läinud ja karta oli suuremat tule hädaohtu.

Lendsalga kohalejõudmisega tehti kindlaks, et tuli lõhkisest ahjust oli hakanud ahju wahel olewate puude külge ja sealt seina mööda läinud lae wahele. Et tulele juure pääseda, tuli teise korra korteri põranda lauad üles tõsta, mille tagajärjel tulele piir suudeti panna. Ahjul oli sawi seestpoolt maha warisenud ja tule kuumus pani kuiwad puud põlema. Ka ei olnud kodus inimesi.

Enesetapmine Meeril.

20. sk. umbes kella 12 paiku kogusid Meeri walla Piiri talu elanikud lõunasöögile, kuna aga teenijatüdruk — Luunja walla naiskodanik Salme Kärner, 19 a. wana, teadmata põhjusel ära läi. Alguses oldi arwamisel, et tüdruk on joosnud mõneks filmapilguks naabri tallu. Umbes tunni aja pärast teatas aga Alwine Metsik, et tema on leidnud Salme Kärneri surnukeha Piiri talu kuusikust, mis umbes weerand kilomeetrit talust eemal asub.

Selgus, et S. K. oli salaja wõtnud taluomaniku Woldemar Metsiku rewolwri ja sellega ennast maha lasknud.

Juba ennem olla S. K. rääkinud, et ta elust tüdinenud on ja ennast ilmas liig ükſi tundwat olewat, sest et tal wanemad juba warakult ära surid, kuna ühtki lähemat sugulast maha ei jäänud.

Enesetapja on enesele kuuli pahemale poole rindu lasknud ja selle tagajärjel nähtawasti silmapilkselt surnud.

Warguseid.

20. sk. teatati kriminaal-politseile, et teadmata ajal on ülikooli päralt olewast Maarja mõisast 5 õunapuud 8.000 marga wäärtuses ära warastatud.

19. sk. warastati Herne tän. nr. 64 Peeter Kärol kummuti sahtlist 8.000 marka raha.

20. sk. läinud tundmata noor naisterahwas Suureturul nr. 1 asuwas Bertha Vormeieri kübara äris kaupa waatamas. Peale naisterahwa äramineku olnud kauplusest kaks kübarat 8.000 marga wäärtuses kaduma läinud.

Wargus ajajookul.

Aleksandri tän. nr. 63 elutsewal Liisa Meistril, kes ise linna külgehakkawate haiguste haigemajas rawitsemisel on, läks korterist aeg-ajalt üht kui teist pesu, ja riidekraami kaduma, kokku umbes 7.000 marga wäärtuses.

Warguseſt teatas kriminaal-politseile kahjusaaja tuttaw.

Jälgimisel leiti osalt warastatud kraami üles, kellegi naisterahwa käest. Selgus, et asjad oli naisterahwale müünud keegi Roman Anslang, 18 a. wana, kes ka end warguses süüdi tunnistas.

Et R. A. ka teisi patukesi on, sellepärast paigutati ta kuni kohtuni wangimaija.

Ilmade ülewaade.

Loodetaw ilm pühapäewal: Keskmise kiirusega läänepoolne tuul, suurenew pilwitus, sademed, temperatuur muutuseta. Met. obs.

Wastutaw toimetaja A. Jürgenstein.
Wäljaandja Jaan Tõnisson.
Trükitud „Postimehe" trükikojas, Tartus.

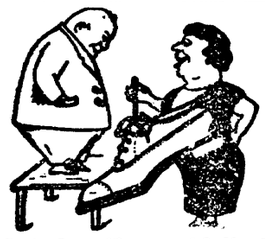

Kes soowid moodsaid ja tugewaid jalanõusid osta ehk tellida, see pööraku
A. Arjotese saapaärisse,
Loost tn. 10, Tartus.
Parandustööd tehakse kiirelt ja korralikult. Hinnad ei ole kallid.

Müümised

Wäheldane spindelpress,
wäga kõlbulik seebi pressimiseks, on odawasti müüa kullatepp J. Willmann'i juures, Küütri t. 2, wastu kinoteater Athenat.

Juhtumisi müüa täiesti korras ja hea, kukkedega
jahipüss
Sauer Sohn, kaliiber 16. Jõgewa alew, Suur t. 24, majaperemehe juures.

Kanaarialinde
on müüa Annemõisa t. 6-a, 5.

Tammeplanke
on müüa Aia tn. nr. 62, k. 1. Näha kella 11—2.

Oksjon.
Esmaspäewal, 23. now. s. a. kell 10 homm. müüakse kohtupristawi poolt Kastani tän. nr. 127, krt. 7, mitmesugust
majakraami.

Hästi mõbleeritud
tuba
wälja üürida ühele ehk kahele ametiskäijale nooremehele. — Sealsamas leiab ka kooliõpilane kaasüürilisena korteri. — Puiestee tn. 30, k. 2.

Tööpakkumised

Abi-meierit
tarwis suuremasse käsipiimatalitusse. Nõuetaw isesseiswalt eksport wõi walmistamise oskus. Oskuse tõendused tarwilikud. Palk 5—6000 mrk. kuus ja tuba. Soowikorral sõõt. Läbirääkimisele palutakse ilmuda reedel, 27. now. kl. 5—6 õhtul Tartu, Sõõgiturg nr. 3, saapakaupl.

Kingsepa
õpipoissi,
kes tööd tunneb, on tarwis Turu tän. nr. 30.

Korter
(1-toaline) intellig. inim. ära anda. Jaama tn. 1, k. 10—1.

Korralik puhas
tuba
erasisek., elektriw., wälja üürida. Tööstuse tän. 16, krt. 23, kella 8—1, 5—9.

Wanem üliõpilane
otsib tuba
ehk wäikſ. korterit mööbl. ehk ilma. Teatada hind ja kirjeldus sõl. „A. O." all.

Möbl. tuba
erasisekäiguga ära anda. Tähtwere tän. nr. 51, k. 6.

Tuba
talliruumidega wälja anda. Annemõisa tän. 35.

Ilus päikesepaisteline
TUBA
on wagusale üürnikule ära anda. Peterburi tän. nr. 115, krt. 4, Hans Särg.

Kaasüürilisels
soowib üksik wanapoolne töölkäija aus ja kaine meesterahwas 3. linnajakku. Teatada sõl. „Tööline" all.

Suuremad
äriruumid
ühes laoruumidega saada. Küsida Peterburi tän. nr. 26, hoowis, majaomanikult.

2 ilusat mööblita
tuba
erasisekäiguga ja köögi tarwitamisega, alnad Emajõele, kohe wälja üürida. Kõlbulik ka kontori- wõi wastuwõtmiseruumiks. Kalda tn. 16—7. Näha pühap. kella 10—3 p. l.

Korter,
2 tuba ja eestuba, keeduwõimalusega ära anda. Küsida Tolstoi tn. nr. 1, krt. 4.

Kaasüürnik
leiab korteri üksiku meesterahwa juures Halliku tän. 1, krt. 2.

Rauatööstuse ruumid
saada Waigas, Kesk tän. 33.

Wäga täidawal kohal keldri
poeruum
ära anda. Lähemat Riia tän. nr. 32, majaomanik.

Piimapood
ära anda Õnne tän. 24. Näha pühapäewal kella 1—4.

Odawasti ära anda
piimapood
Lootuse tän. 19, k. 5 ehk poest.

100—200.000 m.
soowin laenuks saada
korras maja 1 obligatsiooni peale. %% kokkuleppel. Pakkumised sõl. „Ollet".

I talu obligatsiooni wastu soowitakse
250.000 marka
soodsatel tingimistel laenata. Pakkum. sõl. „Tingimised" all.

Lähtel
müüb „Postimehe" üksikuid numbrid ja wõtab tellimisi ja kuulutusi wastu kaupmees bra O. Rõu.

Wanemuise teater

Pühapäewal, 22. now. kl. 8 õ.

Naiskurat.

Karl Schönherri tragöödia piirwalwurite elust 5 waatuses.

Üli- ja kooliõp. pääsetähed makswad.

Teisipäewal, 24. nowembril kell 8 õhtul

Esietenduseks:

Prints Hagen

Upton Sinclair'i näidend 4 w.
Näitejuht: W. Mettus.
Dekoraator: W. Haas.
Muusikajuht: J. Simm.
Üliõpilaste ja õpilaste piletid makswad.

Tallinna Draama-Stuudio.

Saksa teatri ruumes.

Pühapäewal, 22. now.

Improvisatsioonid juunis.

M. Mohr'i komöödia 3 waat.
Näitejuht R. Engelberg.
Dekor. R. Wunderlich.
Algus kell 8 õht.
Pääsetähed 150—25 margani eelmüügil teatri kassas.
Peale gongi saali ei pääse.
Saal on scojaks köetud.

Wärske saadetis kõrgewäärtuslist

päewapildi keemia-aineid

kohale jõudnud ja soowitan laost suurel ja wäikesel arwul odawate hindadega

Metoli
Hydrochinoni
Sulfiiti
Soodat
Potasciit
Bromkaaliumi
Bisulfiiti
Hyposulfiiti
Puuast wereesoola
Sidruni hapet

G. F. Liblik

Tartus, Suurturg 10,
telejon 6-30.

Uus pruun Lodix

annab kantud jalanõudele uue wäljanägemise.

Müün:
Kuld laulatusförmuseid
„ kihlaförmuseid
Kameebrosche odawa hinnaga!

Ostan:
wana kulda, hõbedat, plaatinat ja briljante.

H. Berg, Promenadi tänaw nr. 9.
Sissekäik läbi wööruse.

Äärge hiljaks jääge!

Tellige pühadeks koduselt, eeskujuliku puhtusega walmistatud maitseainеid: pekiga tehtub tanguworsti, maksaworsti, maksapasteeti à 45—75 m. nael, weriläkke, pörsasülti. Walmistamiseks tarwitatakse esimest sorti liha. Nimetatud ained igapäew müügil. Ida Mälson Tartus, Rüütli tän. nr. 1.

Oksjon.

26. nowembril s. a. kell 3 pl. müüakse linna oksjonipidaja poolt enampakkumise teel ära surnud Leena Kaalep'i wallaswara, mis koosneb toakraamist, nagu kummut, lauad, toolid jne. Põllu tn. 3. Hoolbaja.

Oksjon.

Kaagwere mõisas, Tartu laudu, müüakse enampakkum. teel 26. now. kl. 10 hom. lihalehm ja wana hobune.

Mõisawalitsus.

„Wanemuine"
Esmaspäewal, 23. nowembril 1925. a.
kirjanik

Oskar Luts'u

kirjanduslik loeng.

Algus kell 8 õhtul. Pääsetähed 100—25 mrk.

Wanemuine.

Laupäewal, 28. now.

Kadri maskiõhtu

T. E. Noorsoo Selts. — „Bürgermusses"
pühapäewal, 22. nowembril s. a.

Kadri-maskeraad

auhindadega.

Tantsude waheaegadel näitelawal: elawad pildid, kupleed jne.

Algus kl. 9, lõpp kl. 3. Pääsetähed: 75 ja 50 mk.

N.M.K.Ü. **Noorte Meeste Kristlik Uhing**
Wallikraawi 23.

Pühapäewal, 22. now. s. a. kell 1/29 õhtul

Kammermuusika-õhtu.

Eeskawas: Mozart, G-dur Quartett, J. Haydn, Smith, Keler-Bela, Kallinnikow jne. Üh. sümfoonia-orkestri kaastegewusel. Eeskawale järgneb **tants.**

Pääsetähed liikmetele 35 mrk., wöörastele liikmete soowitusel 50 mrk.

Elektri

taskulambi patareisid, pirne ja kestasid ostate kõige suuremas wä jawalikus üksikult ja suurel arw. kõige paremini

P. Lall'i

juureft

Tartust, Suurturg 2.

I Eesti

Filmstuudio

õhtune õppetöö algab 23. skp. **B. Kusbocki** juhatusel. Waba kohtade peale wõetakse weel wastu kella 3—4 (ka pühapäiwiti) Tiigi tän. nr. 78, k. 3. Praktika: O-ü. „Taara-Filmi" üleswõtetel. Õppetöö kella 6—9.

Soowitan suures wäljawalikus

leeripoiste ülikondi

ja wõtan tellimisi wastu ülikondade ja palitute peale. Wõistlemata odawad hinnad.

Karl Abel'i

riide- ja walmisriiete kauplus
Tartus, Kaubahoow nr. 8, kõnetr. 159.

Meeste- ja naisterahwa glassee- ja semisnahkseid

kindaid

walgeid ja wärwilisi ilma woodrita, willase ja karwase woodriga, kaelasidemeid, kraesid, siidi sokke ja sukki, trakse, põdranahkseid kingi jne. soowitab

HELLER Tartus, Rüütli tän. nr. 3.

Krunt

Tähtwere tän. nr. 3, ühes tulekahjust järele jäänud wundamendiga on odawalt müüa. Lähemat Tartu, Lihaturu tänaw 7 („Polaris'i" büroo) Ammon, kella 10—2.

Müümised

Juhtumisi müüa:

Kinnine raud reservuaar
1500 pangi suuruses, piirituse ehk petrooleumi jaoks,

1—3-hobuseline Roosi „Senius" petrooleummootor,

1—7-hobuseline Saksamaa „Daimler" petrooleummootor.

J. Haubner, masinawabrik
2 **Tartus, Jaama tän. 54.**

Hea koha peal
Kaubahoowis

3 poodi

(üksikult ehk koos) ja

elumaja

aiaga (2 miljonit Emk.) müüa. Lähemat Polaris'e büroos, Lihaturg nr. 7, kl. 10—2. Ammon.

Majad müüa:

Riia, Rüütli, Tähe, Pargi, Kroonuaia, Maarjamõisa, Raatuse, Turu ja Pihkwa tän., parem saun ja 5 talu.
Kontor „Wennad Pehap", Promenadi tän. 6.

Müüa

kinoaparaat

akkumulaatori woolu tarwis. Peterburi tän. 35, meh.-töök.

Singeri kabinett jalaga

õmblusmasin

on müüa Raatuse tän. 58, k. 7, kella 11—3.

Toohobune

on müüa Pihkwa tän. 54.

Seaputta

on müüa Raatuse tn. 89, k. 1.

Noor hobune,

uus regi ja maa õidusaan on müüa. Wabaduse tn. 17.

Müüa

wäike pesulaud marmorplatega, 2 öökappi, 2 lampi, 2 lillewaasi, suur riidekapp, seinapeegel lauaga (mahag.), naister. kirjutuslaud (mahag.) j. n. e. Tartus, Pihkwa tän. 4, hoowis, majahoidja.

Müüa:

6 ilusat tooli, raamatukapp, saarepuust kummut, õmblusmasin ja 2 naisterahwa plüüshpalitut. Lai tän. 1—12.

Müüa odawasti 5 naister.

kübarat

ja wateeritud **jakk.** Wabriku tän. 3, krt. 10.

Riidekapp

ja **kummut** müüa Kroonuaia tän. 26, krt. 1.

PEEGLIVABRIK

— TARTUS —

A/S H TÕNISSON & Ko

VALMISTAME KÕIKSUGU PEEGLID JA LIHVIME MÖÖBLI-KLAASI

KAUPLUS

SUURTURG № 14.

Kes tahab oma

triikpesu

peale pesemist **uuena näha** ja kellel raha kallis, toogu oma triikpesu ainult

A. Pääsuke'se triikpesu wabrikusse

pesta. Pesu pestakse kõrgewäärtusliku seebiga ja täiesti ilma pesuhäwitawate kemikaalideta.

Hinnad wäljaspool wõistlust.
Wastuwõtt Jaani tän. nr. 6
(wastu Barklai platsi).

Wabriku juhatus.

Ülesandmisi poolaasta wiimastele **moodsate uudiste**

tantsu-kursustele

wõtan wastu kuni 30. **nowembrini** kella 12—1 ja 3—4 **Lille tän. nr. 1.** Õpetan moodsaid pidutantse asjatundjate poolt õpetatawas **uuemas stiilis, uudiseid** tantsukunsti kongressi otsuse järele ja igasugu kergemaid ja kunstirikkamaid **plastiilisi tantse.**

Karl Helmer.

Okjon.

25. skp. kell 10 müüakse Tartu 1. jaoskonna kohtupristawi poolt firma **Ch. Iljonsky & Ko** wallaswara, Tartus, Riia tän. nr. 4, mis koosneb lineerimise ja kõitmise wabriku masinatest ja sisseseadest ning selle firma mitmesugusest paberikaubast.

Sissefõitnud kuulus
ennustaja hiromant-astroloog

M-me Ramses.

Olen läbisõidul Tartus, jään ainult lühikeseks ajaks. Kuulutan ette kuulsa Prantsuse õpetlase professor Debaroli ja J. M. Kochuhowski meetodite järele. Wõtan wastu iga päew ja pühapäewal homm. kella 9—1 ja 2—8 õhtul. Aleksandri tän. nr. 76, krt. 6, teisel korral, 1. uks.

Üliõpilastele!

Müüa:

Statistika,
Õiguse filosoofia,
Eesti ajalugu,
Politicheskaja ekonomia Tugan-Baranowskago,
Rahwuswahelise eraõigus,
Administrativnoe pravo,
Gosudarstvennoe pravo Kokotkina.

Raatuse tän. 10, R. Taklaja — tubakakauplus.

Kohe edasi anda

asuniku koht

Tõlliste mõisas.

Järelpärimistega pöörata Walka, õlletehase kontori A. Eiwertson.

Odawasti müüa uus

frakk-

ülikond ja wähekantud **wistituub.** Karlowa tän. 31, k. 1.

5-kuune puhastiwerd Inglise

pointer

emane kutsikas on müüa. Lootuse tän. 8, krt. 1.

Müüa 2 kerget

kupeed.

Kaagwere mõisas, Tartu laudu.

Müüa ühe uksega

riidekapp.

Aida tn. 6, 4.

Ilus talu

87 tiinu, Emajõe kaldal 3 wersta Tartust, kohe müüa elusa ja eluta inwentariga ehk ilma selleta, kokkuleppe järele. Lähemaid teateid saab Tartus, Kalda tänawal wöörastemaja „Moskwa".

Detsembri prohaются: Большая энциклопедія „Мейера" 20 томовъ и разн. др. сочиненія русскихъ и иностранныхъ писателей на русскомъ и эстонскомъ языкѣ. Видѣть можно ежедневно Lodja uul. 3, k. 10.

Müüa hea Belgia

jahipüss

ilma kukkedeta, 16 kalib. Peterburi tän. 93, restoraanis.

---

2 uut maja müüa

kiires korras paremas linnajaos perekonna korteritega. Teateid Peterburi tän. nr. 81, majaomanik Wirro, kl. 11—1.

Sealsamas on

talukoht

müüa ehk linnamaja wastu wahetada.

Töötsimised

Noor intelligent

neiu

palub mingisugust teenistust kontori, äriste ehk suuremate laste juure. Wõib ka ära õõita. Kirjad sst. „Paluja" all.

Noor korralik neiu

palub tungiwalt kohta üksiteenijaks laste juure, wõib ka maale minna. Oskab keeta ja õmmelda. Järele küsida Karlowa tn. 19, krt. 2.

Korralik naisterahwas,

wilumus keetmises ja igasugu ses majaptdamises, palub wastawat **teenistust.** Soola tn. nr. 16—1.

Wõtan wiltkübaraid wormida

ja wärwida, niisama ka nahk- ja fantasii-kübaraid. Töö kiire, äärmiselt korralik ja odaw. — Rüütli tn. 10, kübaraäri.

Igasuguseid

ärakirju

kirjutusmasinal ja paljundustöid shapirograafil wõetakse wastu Tiigi tn. 21, krt. 6.

Walmistan odaw. naisterahwa

kübaraid

ja müüa ilusaid kleidiroose. — Katarina tän. 2, k. 3, II korral.

Tehakse

naister. ülikleideid

korralikult ja rahuloldawa hinnaga. Ka wanade ümbertegemine. Tähe tn. 88—5.

Wiltkübaraid

wärwitakse kõiksugu wärwides ja wormitakse kõige uuema moe järele ja tehakse igasugu kübaraid. Elisabeti tn. 18—7.

Äriruumide

üürimisasjus Rüütli ja Küütri tänawate nurgamajas nr. 6/3, palutakse pöörata otseteel hra Sõrra poole, Riia tän. 61.

Närwihaiguste eriarst

Dr. med. K. Lellep

Karlowa tän. nr. 15.
Kella 9—10 ja 3—1/26.

Hambaarst

Oskar Weber

9—1 ja 4—6.
Riia tn. 19, krt. 4.

Ämmaemand-masseerija

E. Kamsen.

Peterburi tän. 64.

Ämmaproua

A. Eller.

Kalda tän. 1, klwisilla juures.

Ämmaproua

Erits-Blum

Peterburi t. 17, k. 6, tel. 909

Suur meelehärm jääb peremandal tulemata,

kui ta muretseb omale

elektri triikraua

märgiga: **„Graetzer".**

Sest see ei anna karmu,
ei põleta pesu,
ei anna tuhka,
on alati käepärast walmis ja tarwitamiseks äärmiselt odaw.

Saanud, soowitab ja annab selle kohta eelteust

G. F. Liblik,

Suurturg 10, telef. 6-30.

Uuesti saadud suures walikus ilu- postpaberit

lihtsais kui ka elegantsemais karpides ja mappides.

Korrespondents-kaarte
karpides.

Kirjablokke.

Postpaber lastele
karpides.

Olga Palmas,

Küüni tän. 2.

Saatke 100—1000

tempeldatud Eesti postmarki ja ma saadan wastu nende wäärtuse järele ilusaid wäljamaa postmarke — kõige wähem 10 kuni 100 tükki (iga mark isesugune, wäga paljudest riikidest). Aadr.: A. Gregor, Olustwere, pk. 3.

Soowitakse kiires korras üürida head

harmoniumi.

Teatada sst. „Harmoonium" all.

100.000 Emk.

soowin laenata maja obligatsiooni kindlustusel. Protsent ja aeg kokkuleppel. Teated saata sst. „Kindel laen 100.000" all.

2-he toaga

korter

wälja üürida. Uus tän. 11.

Äriruumid

elukorteriga — 4 tuba ja köök — ära anda äriettewõtte, söögimaja alla, seltsile jne. Raatuse tän. nr. 26.

Kahetoaline

korter

ära anda. Teateid saab Wladimiri tän. 4, 5.

Hiromant-grafoloog

M-me Hellen

Peterburist. Iseloomu jaotamine, physionoomia; hirosophia, grafoloogia, frenoloogia, otsustab ka näopildi järele. — Kitsas tän. 8. Sissekäik tänawalt.